

KNJIŽICA ZEMLJOPOSJEDA ZADARSKOGA KANONIKA MARTINA MLADOŠIĆA U SELU MILJACKA KOD ZEMUNIKA IZ 1494. GODINE

Zdenko DUNDOVIĆ
Teološko-katehetski odjel Sveučilišta u Zadru
Zadar, Hrvatska

UDK: 904 : 908(497.5 Zemunik)“1494“
DOI: y54jofv66m
Izvorni znanstveni rad
Prihvaćeno: 7. travnja 2023.

U radu se razmatra knjižica zemljoposjeda zadarskog kanonika Martina Mladošića na prostoru srednjovjekovnog sela Miljacka kod Zemunika iz 1494. godine. Knjižica je nedavno pronađena u arhivskome fondu Prvostolnoga kaptola sv. Stošije u Zadru, koji je pohranjen u Arhivu Zadarske nadbiskupije. Analizom podataka iz knjižice zemljoposjeda utvrdit će se površina zemljoposjeda u vlasništvu zadarskoga kanonika i humanista Martina Mladošića, koji su oporučno prenijeti u formi legata na oltar sv. Martina u zadarskoj prvostolnici sv. Stošije, odnosno na Prvostolni kaptol sv. Stošije u Zadru. Usporedo će se razmotriti geografski položaj sela Miljacka u odnosu na okolna naselja te predložiti mogući smještaj lokaliteta na njegovu području. Konačno, u prilogu radu donose se prijepis knjižice i karta s prijedlogom smještaja pojedinih lokaliteta spomenutih u knjižici dobara kanonika Martina Mladošića u selu Miljacki.

Gljučne riječi: Miljacka, Martin Mladošić, agrarni odnosi, Prvostolni kaptol sv. Stošije, Zemunik, 15. stoljeće.

UVOD

O životu i djelovanju zadarskoga kanonika Martina Mladošića zabilježeni su šturi podatci. Carlo Federico Bianchi navodi kanonika Martina Mladošića kao ninskoga arhiepiskopita 1465. godine,¹ što je posvjedočio sam Mladošić u svojstvu zadarskoga javnoga bilježnika (1464. – 1485.).² Na mjestu ninskoga arhiepiskopita naslijedio je pok. Tomu Stupića o čemu svjedoči pečatnica Apostolske komore u Rimu od 2. veljače 1465. godine.³ Martin Mladošić bio je,

¹ Carlo Federico BIANCHI, *Kršćanski Zadar*, sv. 2 (prev. Velimir Žigo), Zadar, 2011., 218.

² U tom svojstvu zabilježen je i 27. kolovoza 1467. godine. Državni arhiv u Zadru, fond 31 (dalje: HR-DAZD-31), Bilježnici Zadra, *Johannes de Salodio*, B. I, F. I/6, fol. 16r.

³ Josip BARBARIĆ i dr. (prir.), *Camera Apostolica*, sv. 2, *Monumenta Croatica Vaticana*, Zagreb – Rim, 2001., br. 196, 142. Stupići su u 15. stoljeću zabilježeni kao stanovnici Nina: *Marcus filius Bogdani Stupich de Nona*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I, F. I, fol. 199v (CXCIXv).

uz to, do konca života komendatarni opat samostana sv. Ambrozija u Ninu.⁴ Tu eklatantno crkvenu poveznicu zadarskoga kanonika Mladošića s Ninom ne treba zanemariti, a s obzirom na prezime koje je nosio može se – pod velikim znakom pitanja – pretpostaviti poveznica s rodom Kačića u Ninu,⁵ što ne isključuje mogućnost traženja njegova podrijetla izvan granica zadarske i ninske komune.

Zadarskim kanonikom postao je nešto ranije od 14. ožujka 1474. godine, kada je datiran prvi spis na kojem se potpisao s tom titulom.⁶ No, kanonikat je Martinu Mladošiću – stalnome članu domaćinstva (*familiaris continuus commensalis*) pape Kalista III. (1455. – 1458.) – bio ponuđen još 1457. godine u splitskome kaptolu, nakon smrti kanonika Marina Skorojevića, što je Mladošić odbio.⁷ Dobre veze i pristup papinskome dvoru u Rimu Mladošić duguje zadarskome nadbiskupu Maffeju Vallaressu (1450. – 1496.), koji ga je tamo učestalo slao u svojstvu osobnoga povjerenika, a ujedno je zagovarao njegovu crkvenu karijeru.⁸ Uz to, zahvaljujući utjecaju nadbiskupa Vallaressa, zadarski kanonik Martin Mladošić ubraja se među istaknute predstavnike zadarskoga humanističko-renesansnog

⁴ *Reuerendus Dominus Martinus Melladosich Canonicus Jadrensis: ac perpetuus Comendatarius Abbatie et Monasterii Sanctii Ambrosii de Nona ordinis Sancti Benedicti*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 263r, fol. 280v.

⁵ Naime, u zadarskim izvornicima u razmatranome razdoblju, koliko je poznato, ne nalazimo spomen prezimena Mladošić, osim u slučaju zadarskoga kanonika Martina. U radu Ivana Majnarića o plemićkoj obitelji Kučić zabilježen je podatak da su „godine 1339. u Ninu braća Vojin, Vladoj, Budislav i Mladošić sinovi pokojnog Perkovića iz roda Kačića“. U istome radu naveden je slučaj Mihovila pok. Ivana Mihaljevića iz Nina, za kojega je niz plemića pred sudačkim stolom u Podgrađu svjedočio da je pripadnik roda Kačića. Majnarić u podnožnoj bilješci navodi izvor iz 1411. godine u kojemu je поближе navedena pripadnost rodu Kačića: *...et sunt de genere Cačich et descenderunt de Michael Petrovich de dicta genere Cačich*. Ivan MAJNARIĆ, Plemićka obitelj Kučić – prilog poznavanju roda nadinskih Kačića krajem XIV. i tijekom prve polovine XV. stoljeća, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, vol. 23, Zagreb, 2005., 31, 35. Razvidno je u tome slučaju da je prezime *Mihaljević* izvedenica od osobnoga imena *Michaela Petrovicha de dicta genere Cačich*. Ako se uzme u obzir zaključak Zrinke Nikolić Jakus da su se „prezimana koja se zasnivaju na imenu pretka u pluralu pojavila uglavnom u četrnaestom stoljeću ili još kasnije“, može se istu analogiju primijeniti na prezime Mladošić, s obzirom na spomenutoga Mladošića, sina pokojnoga Perkovića iz roda Kačića. Usp. Zrinka NIKOLIĆ JAKUS, Obitelj dalmatinskog plemstva od 12. do 14. stoljeća, *Acta Histriae*, vol. 16, br. 1-2, Koper, 2008., 72, 83.

⁶ Ivo PETRICIOLI, *Umjetnička baština Zadra*, Zagreb, 2005., 214. Moguće je da mu je kanonikat dodijeljen koncem 1473. godine s obzirom na to da je u spisima zadarskih bilježnika u tom svojstvu zabilježen 2. siječnja 1474. godine: *...domino presbitero Andrea Bribiranin, et domino presbitero Martino Mladovich: Canonicis Jadrensis*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes de Salodio*, B. I, F. I/11, fol. 9r.

⁷ Jadranka NERALIĆ, *Put do crkvene nadarbine*, Split, 2007., 220, bilj. 287.

⁸ Maffeo VALLARESSO, *Epistolario (1450-1471) e gli altri documenti trasmessi dal Codice Vaticano Barberiniano Latino 1809* (ur. Matteo MELCHIORRE – Matteo VENIER), Ljubljana, 2021., 297, 381, 383, 385, 569, 604 – 608, 614, 623.

kruga u 15. stoljeću.⁹ Mladošić je bio povezan s Vallaresom od samoga početka njegove nadbiskupske službe u Zadru.¹⁰ Ne iznenađuje, stoga, što ga je Vallareso u crkvenim poslovima nerijetko imenovao svojim zastupnikom i specijalnim poslanikom.¹¹ Usporedo je 1481. godine vršio službu vikara ninskoga biskupa Jurja Divnića (1479. – 1523.) i zastupnika njegovih desetina.¹² O vezi kanonika Mladošića sa šibenskom obitelji Divnić kazuje ugovor o najmu biskupove desetine, koji je 12. siječnja 1481. godine u kući zadarskoga kanonika sklopio brat ninskoga biskupa Ivan Franjo Divnić.¹³ Nakon smrti nadbiskupa Vallaresa, Mladošić je imenovan generalnim vikarom novomu zadarskom nadbiskupu i doktoru obaju prava Giovanniju Robobelliju (1495. – 1500.),¹⁴ u kojoj službi je spomenut i 1504. godine, tijekom sedesvakancije Zadarske nadbiskupije.¹⁵ Sukladno službi generalnoga vikara,¹⁶ Mladošić je posredovao kako u crkvenim tako i u svjetovnim sporovima u Zadarskoj nadbiskupiji.¹⁷ Zasigurno je dobro poznao oba prava (kanonsko i civilno), s obzirom na to da je oporučno ostavio

⁹ Jadranka NERALIĆ, Povijesni izvori za antičku epigrafiju u Dalmaciji, *Građa i prilozi za povijest Dalmacije*, vol. 24, br. 24, Split, 2012., 300 – 302.

¹⁰ Jadranka NERALIĆ, Judicial cases in the court of Maffeo Vallareso, Archbishop of Zadar (1450-1494). Zadar and its Church in the first half of the 15th century, *Review of Croatian History*, vol. III, no. 1, Zagreb, 2007., 282. Čini se da imenovanje Martina Mladošića za stalnoga vikara na oltaru Sv. Marka Evanđelista u zadarskoj katedrali odlukom nadbiskupa Vallaresa nije proteklo sukladno kanonskim pravilima te su se obojica 26. kolovoza 1462. godine molbom utekli papi da potvrdi imenovanje. Jadranka NERALIĆ, Pogled na zadarsku Crkvu u 15. stoljeću iz Rima, u: *Sedamnaest stoljeća zadarske Crkve*, sv. 1. (ur. Livio MARIJAN), Zadar, 2009., 350 – 352.

¹¹ *Fecit, constituit et deputavit eius uerum et legitimum procuratorem ac nuntium specialem Venerabilem uirum Dominum Presbyterum Martinum Mladovich Canonicum Jadrensis presentem et hoc onus acceptantem*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Ioannes de Salodio*, B. IV, F. V, fol. 85r. Čini se da je Mladošić posjedovao dobre arbitražne sposobnosti jer su ga kao zastupnika pred crkvenim i svjetovnim sudištima angažirale i svjetovne osobe te crkvene osobe iz drugih biskupija. Usp. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. II/1, fol. 19r; Bartol BEZJAK i dr., *Velika kamporska kronika – bratovštine i crkveni redovi. Prijepis djela fra Odorika Badurine*, Zagreb, 2022., 121, (dostupno online <https://apps.unizg.hr/rektorova-nagrada/javno/radovi/1441/preuzmi>, posjet ostvaren 20. studenoga 2022.).

¹² *Reuerendissimi Domini Episcopi Nonensis Domino Presbitero Martino Melladosich Canonico Hyadrensis ac Vicario et procuratore prefati Reuerendissimi Domini Episcopi*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. II/1, fol. 3r. Usp. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. I, fol. 87v, fol. 88v.

¹³ *Actum Hyadre in domo habitationis Venerabili Viri domini presbiteri Martini Melladosich Canonici Hyadrensis*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. I, fol. 89r-v.

¹⁴ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. III, fol. 21r. Robobelli je prije imenovanja zadarskim nadbiskupom vršio službu osorskoga biskupa. J. NERALIĆ, Judicial cases in the court of Maffeo Vallareso, 274.

¹⁵ I. PETRICIOLI, *Umjetnička baština Zadra*, 214.

¹⁶ Ivan OSTOJIĆ, *Metropolitanski kaptol u Splitu*, Zagreb, 1975., 95.

¹⁷ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. III, fol. 21r.

svomu kleriku Antunu Mirkoviću (*Mirci*) *omnes et singulos libros iuris canonici quos habet in domo dictus testator*¹⁸ te na činjenicu da je vršio službu notara, što je pretpostavljalo završen pravni studij, a ujedno pridonosilo ugledu u zadarskoj komuni.¹⁹

U Zadru je posjedovao kuću u predjelu Sv. Vida, *cum terreno libero*.²⁰ Odredio je da mu se tijelo pokopa u zadarskoj prvostolnici Sv. Stošije, u grobu ispod oltara Sv. Martina koji je za života sam podigao,²¹ a njegova nadgrobna ploča do danas je sačuvana u zadarskoj katedrali.²² Na istome oltaru dao je podići poliptih u čast sv. Martinu, koji je izradio poznati venecijanski majstor Vittore Carpaccio, a na kojemu je, između ostalih, prikazan lik donatora zadarskoga kanonika Martina Mladošića.²³ Moguće je da je medijator pri tome poslu bio zadarski nadbiskup Maffeo Vallaresso,²⁴ od kojega je učestalo posuđivao novac te ujedno vodio brigu o nadbiskupovim posjedima i desetinama.²⁵

Mladošić je sastavio prvu oporuku 21. travnja 1496. godine,²⁶ čiji je tekst prekrizen, što je impliciralo postojanje druge oporuke.²⁷ Drugu oporuku

¹⁸ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. IV, br. 9/1.

¹⁹ Branka GRBAVAC, Prilog proučavanju životopisa zadarskog bilježnika Teodora de Prandina iz Vicenze, *Javni bilježnik*, god. 21, br. 44, Zagreb, 2017., 50.

²⁰ Kuća kanonika Martina Mladošića pripala je oporučno zadarskome kaptolu, s obvezom njezina redovnog održavanja, što je opisano u arhivskim spisima. Arhiv Zadarske nadbiskupije, fond 18 (dalje: HR-AZDN-18), *Prvostolni kaptol u Zadru*, Razni spisi, svež. 78, br. 105, fol. 1v.

²¹ O oltaru Sv. Martina u zadarskoj katedrali vidi: Pavuša VEŽIĆ, *Sv. Stošija – katedrala Sv. Anastazije u Zadru*, niz: *Katedrala u Zadru/I*, Zadar, 2021., 233 – 234.

²² O nadgrobnoj ploči kanonika Mladošića vidi: I. PETRICIOLI, *Umjetnička baština Zadra*, 215 – 216.

²³ O poliptihu, s popisom starije literature, vidi: I. PETRICIOLI, *Umjetnička baština Zadra*, 207 – 216; Emil HILJE – Radoslav TOMIĆ, *Umjetnička baština Zadarske nadbiskupije. Slikarstvo*, (prir. Nikola JAKŠIĆ) Zadar, 2006., 201 – 206; Sagita Mirjam SUNARA, Restauriranje poliptiha Vittorea Carpaccia iz zadarske katedrale nakon Drugog svjetskog rata, *Portal*, vol., br. 2., Zagreb, 2011, 135 – 146; Jadranka BAKOVIĆ, Restauracije poliptiha sv. Martina Vittorea Carpaccia iz zadarske katedrale, *Portal: godišnjak Hrvatskoga restauratorskoga zavoda*, br. 8, Zagreb, 2017., 43 – 71; Ines IVIĆ, Vittore Carpaccio, Martin Mladošić i sv. Jeronim: Ogledalo kasnosrednjovjekovne pobožnosti, *Ars Adriatica*, vol., br. 11, Zadar, 2021., 151 – 176.

²⁴ I. IVIĆ, Vittore Carpaccio, 170.

²⁵ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 58r-v; fol. 64v-65v; HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Ioannes de Salodio*, B. IV, F. V, fol. 79r-80r.

²⁶ Iste godine u siječnju zabilježen je u svojstvu kapelana ženskoga benediktinskog samostana Sv. Marije u Zadru. I. PETRICIOLI, *Umjetnička baština Zadra*, 209, bilj. 497.

²⁷ U prilog tome ide kupoprodajni ugovor od 17. travnja 1512. godine, u kojemu klerik Mihovil Maretić, sin pok. majstora krznara Ivana Maretića, prodaje tri gonjaja i jednu četvrtinu oranice u komadu, za koju kaže da je u njegovu posjedu već četiri godine i da mu je bila dodijeljena *ex legato et testamento* kanonika Martina Mladošića te smještena *subtus Montem Ferreum in loco uocato supra Vuruglie*, što nije spomenuto u prvoj oporuci. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 15r.

sastavio je 8. rujna 1508. godine, što je razvidno iz spisa zadarskoga bilježnika *Matheusa Sonzoniusa*.²⁸ Mladošić je u trenutku sastavljanja oporuke bio bolestan i prikovan za krevet.²⁹ Bez obzira na to, dio oporuke u kojemu je zadarski kanonik Martin Mladošić ostavio kuću i posjed u Miljacki oltaru Sv. Martina,³⁰ odnosno zadarskome kaptolu, nije se mijenjao te su zadarski kanonici uživali njegovu oporučnu ostavštinu i u 18. stoljeću, s pripadajućim misnim obvezama na oltaru Sv. Martina u zadarskoj prvostolnici sv. Stošije.³¹ Uz to, Mladošićeva smrt datira se okvirno u literaturi u rasponu od 1504. do 1506., što nije točno. U ispravama zadarskih bilježnika spominje se na životu u službi generalnoga vikara u prosincu 1507. godine te u ožujku 1508. godine kao komendatarni opat opatije Sv. Ambrozija u Ninu.³² Mladošić je umro u rujnu 1508. godine, ubrzo nakon sastavljanja druge oporuke, o čemu svjedoči spomen njegov smrti u spisima gore spomenutoga zadarskog bilježnika.³³ Sve navedeno opravdava zaključak Giuseppea Prage o osobi zadarskoga kanonika Martina Mladošića kao *prelata velikog autoriteta i velikoga bogatstva*.³⁴

POSJED U MILJACKI ZADARSKOGA KANONIKA MARTINA MLADOŠIĆA

Gornji zaključak o financijskoj moći kanonika Mladošića potkrepljuje njegova zamjetna gospodarska djelatnost, osobito kada je u pitanju zemljoposjed. Iz obje njegove oporuke razvidno je da je raspolagao s nekoliko

²⁸ Drugu oporuku pronašao je prof. dr. sc. Emil Hilje s Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru, koji me na to upozorio te mi nesebično ustupio preslik oporuke i podatak o spomenu Mladošićeve smrti kod istoga bilježnika, na čemu mu iskreno zahvaljujem. Oporuka je pohranjena u: HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Matheus Sonzonius*, B. IX, br. 222.

²⁹ *...reuerendus in Christo pater dominus presbiter Martinus Melladosich canonicus Iadrensis et abbas siue comendatarius abbatie Sancti Ambrosii de Nona hoc suum presens nuncupatum testamentum et ultimam voluntatem sanus mente et intellectu licet corpore iacens in lecto infrascripta facere procurauit.* HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Matheus Sonzonius*, B. IX, br. 222.

³⁰ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. IV, br. 9/1.

³¹ Zdenko DUNDOVIĆ, *Zadarski kaptol, njegova dobra i kaptolski dostojanstvenici u posljednjih sto godina vladavine Mletačke Republike* (doktorska disertacija), Sveučilište u Zagrebu: Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb, 2017., 92, 106.

³² HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 267v; fol. 280v; J. BARBARIĆ i dr. (prir.), *Camera Apostolica*, sv. 2, br. 957, Rim, 2001., 492.

³³ *... Quod cum per obitum venerandi domini presbiteri Martini Melladosich canonici Iadrensis ... vacante prebenda ...* (29. IX. 1508.), HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Matheus Sonzonius*, B. IV, F. IV/26, fol. 6.

³⁴ Giuseppe PRAGA, *Scritti sulla Dalmazia*, vol. III, ur. Egidio IVETIĆ, Rovinj, 2014., 458, bilj. 33.

zemljišnih čestica u Zadru i njegovu okružju. Njegov temeljni zemljoposjed bio je smješten na području srednjovjekovnoga sela Miljacka kod Zemunika, a najvećim dijelom stečen je kupovinom od braće Grgura i Šimuna de Bosca iz Zadra. Baštinici Stjepana de Bosca spominju se kao zemljoposjednici u selu Miljacki još 1386. godine,³⁵ a zabilježene su učestale akvizicije kanonika Mladošića upravo od članova te zadarske obitelji.³⁶ Posjed veličine tri ždrijeba u Miljacki kanonik Martin Mladošić kupio je od zadarskoga bilježnika Grgura de Bosca za 245 dukata 17. rujna 1494. godine.³⁷ Bila je riječ o oranicama i obradivome zemljištu, bez nasada vinograda, položenih na više mjesta (*pluribus et diuersis petiis siue clapis*), ukupne površine oko 32 gonjaja zemljišta *ad mensuram Jadertine* po ždrijebu,³⁸ što odgovara čl. 6c Novigradskog zbornika i drugim ispravama s hrvatskoga područja oko Zadra, prema kojima je ždrijeb iznosio 30 ili 32 gonjaja.³⁹ U spisima zadarskih bilježnika zabilježen je 24. srpnja 1498. godine još jedan kupoprodajni ugovor između Grgura de Bosca i kanonika Mladošića. Tada je potonji kupio za šest zlatnih dukata dva gonjaja zemlje dijelom neobrađive, a dijelom pod oranicom *in pertinentiis Ville Megliaszche: districtus Jadre: in loco uocato Locua*.⁴⁰ Nakon kupovine posjeda u Miljacki javni mjernik *Antonio q. Ser Pasin* izmjerio je zemljišta u Miljacki, što

³⁵ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Articutius de Rivignano*, B. I, F. II, fol. 35r. Koristim prigodu zahvaliti prof. dr. sc. Serđu Dokozi s Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru, koji mi je nesebično ustupio podatke o obitelji de Bosco i selu Miljacka, a koje je prikupio i transkribirao iz fonda zadarskih bilježnika.

³⁶ U prvoj oporuci kanonika Mladošića zabilježeno je da je kupio četiri gonjaja vinograda u Miljacki od Grgurova brata Šimuna de Bosca, koje je oporučno *iure legati* ostavio svojoj sluškinji Dobri (*Item iure legati reliquit et legauit Dobre seruitiali sue: gognalia quatuor terre uineate posita et existentia in confinibus Ville Megliaszche que emit dictus testator del bonis Ser Symonis del Bosco*). HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. IV, br. 9/1.

³⁷ *Item reliquit et legauit iure legato prefato altari Sancti Martini: unam suam totam et integram possessionem trium sortium et eam possessionem et possessiones quam et quas tantum emit a Ser Gregorio del Boscho notario et ciue Jadre per ducatos ducentos quadraginta quinque positam in confinibus Megliaszche*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. IV, br. 9/1. Cjeloviti kupoprodajni ugovor pohranjen je u spisima zadarskoga bilježnika Ioannesa de Salodija. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Ioannes de Salodio*, B. IV, F. IV, fol. 38r-39v. Čini se da je kanonik Mladošić otezao s izvršenjem ugovornih obveza jer je u ispravi od 7. veljače 1495. godine zabilježen protest notara Grgura de Bosca o tome pitanju. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 74r.

³⁸ *...tres sortes terre aratorie et laboratiue et non uineate: positus in Villa Migliaszcha Jadre comitatus infra suos ueros confines*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Ioannes de Salodio*, B. IV, F. IV, fol. 38r.

³⁹ Miho BARADA, *Starohrvatska seoska zajednica*, Zagreb, 1957., 132.

⁴⁰ Međaši toj zemljišnoj čestici bili su: *De trauersa Ser Simon Laurentii ciuis ac mercator Jadre de siroco uia publica de quirina idem Ser Simon et de borea uia publica*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I, F. I, fol. 133r.

SLIKA 1. Knjižica dobara kanonika Martina Mladošića iz 1494. godine (Foto: Z. Dundović)

je zabilježeno u zasebnoj knjižici dobara,⁴¹ čiji je prijepis nedavno pronašao u Arhivu Zadarske nadbiskupije arhivist Oliver Modrić (Slika 1).⁴²

Knjižica dobara zadarskoga kanonika Martina Mladošića iz 1494. godine na području naselja Miljacka, u blizini Zemunika, nastala je početkom 16. stoljeća, vjerojatno nakon Mladošićeve smrti. Prijepis je djelo zadarskoga kanonika Jurja

⁴¹ *Questi sono li terreni li qual sonno consegnati a Reuerendo Mladosich Canonico de Zara per Meser Gregorio del Bosco, mesurate per mistro Antonio quondam Ser Pasin, alla Villa de Migliazcha.* HR-AZDN-18, Prvostolni kaptol u Zadru, kut. 32, *Libro dele Terre de Migliazcha lassate dal Reuerendo Mladosich al Reuerendo Capitulo* (dalje: *Libro dele Terre*), neozn. fol.

⁴² Zahvaljujem gosp. Oliveru Modriću što me obavijestio o pronalasku knjižice.

Constantinija, koji je vlastoručno zapisao na koncu knjižice da je podatke prepisao iz *istrošene knjižice koju se više nije moglo dobro čitati*,⁴³ na šest nepaginiranih folija, dimenzija 31 cm × 11 cm, uvezanih konopčićem. U donjem dijelu knjižice rubovi folija oštećeni su u rasponu 6,5 cm × 3 cm, na kojem dijelu nije moguće iščitati podatke, ali se na temelju očuvanoga teksta može relativno precizno pretpostaviti dio teksta koji nedostaje, s obzirom na to da se pojedini pojmovi i imena dvojice obrađivača zemljišta (kolona), kao i imena zemljoposjednika s kojima su Mladošićeva zemljišta graničila uzastopno ponavljaju.⁴⁴ Pri navođenju međaša uz zemljišne čestice u posjedu kanonika Martina Mladošića na području sela Miljacke u zapisima se koristio uvriježeni sustav obilježavanja strana svijeta u zadarskim srednjovjekovnim ispravama: *de bora – de traversa – de quirina – de sirocho*. Pritom *bora* označava SZ, *traversa* SI, *quirina* JZ, a *sirocho* JL, što je u svome radu dokazao Ante Strgačić,⁴⁵ dok su se površine iskazivale starim mjerama *gonjaj* i *paš*.⁴⁶ U istraženoj arhivskom gradivu površina gonjaja ponekad se iskazuje pojmovima *ad mensuram Jadertine*, a ponekad *ad mensuram Slauonicam* ili *ad numerum sclaborum* (hrvatski gonjaj),⁴⁷ iako im vrijednosti u razmatranome razdoblju nisu bitno odudarale.⁴⁸ Rjeđe se navodi pojam *ad mensuram solitam* (uobičajena mjera). U kupoprodajnome ugovoru između Grgura de Bosca i kanonika Martina Mladošića površina je iskazana zadarskim gonjajem (*ad mensuram Jadertine*).

Zemljišta u Mladošićevu vlasništvu obrađivali su tada koloni Pavao Zelenković iz Miljacke i seoski sudac (*zudese*) Ivan Zločud (*Slochiudouich*).⁴⁹ Ivanova kuća s

⁴³ *Libro dele Terre*, neozn. fol.

⁴⁴ U prilogu radu pretpostavljeni tekst stavljen je u uglate zgrade. Vidi: Prilog 1.

⁴⁵ Ante STRGAČIĆ, »*Quirina... traversa pars*« zadarskih srednjovjekovnih isprava, *Radovi. Razdio historije, arheologije i historije umjetnosti*, sv. 2, br. 1, Zadar, 1963., 95 – 131. Prikladno je, međutim, istaknuti da se riječ *bora* u kasnijim razdobljima odnosi(la) na sjeveroistok, jer iz tog smjera puše istoimeni vjetar *bora – bura*.

⁴⁶ Po zadarskome statutu gonjaj je bio velik *viginti passus per longum et totidem per amplum*. Budući da je zadarski *passus* (paš) ili *brachium* (hrv. sežanj) bio dug nešto manje nego rimski (147 cm) te mu se ne može odrediti točna vrijednost, ako bi se pretpostavilo da je iznosio 140 cm onda bi gonjaj zapremao oko 840 m², a sukladno tome *sors* ili *ždrijeb* oko 25.000 m², odnosno 2,5 ha. Uzevši da je *sors* (ždrijeb) hrvatske okolice Zadra odgovarao malome ždrijebu, onom od 80 uža, razdjelivši 25000 s 80, uže bi kao mjerna jedinica za ploštinu (površinu) iznosilo oko 312,5 m², a kao mjerna jedinica za duljinu oko 17,5 m. M. BARADA, *Starohrvatska seoska zajednica*, 132 – 133.

⁴⁷ *Duas suas sortes terre aratorie seu laboratiue gonalia triginta duorum per qualibet sorte ad numerum sclaborum positas et sitas in Vila Miliaccha districtus Jadre in uiginti octo clapis seu peciis*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 201r (CCIr).

⁴⁸ Usp. Marija ZANINOVIĆ-RUMORA, Stare mjere za površinu u sjevernoj Dalmaciji, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 35, Zadar, 1993., 128 – 129.

⁴⁹ U oporuci od 6. listopada 1442. godine spomenut je zadarski kanonik Marko Zločud, bez naznake podrijetla (*...dominum presbyterum Marcum Zlochud Canonicum Jadrensis*). HR-DAZD-31,

vratom i podvornicom zauzimala je jedan gonjaj i 145 paša prostora, a SZ i SI od nje bila je položena kuća Pavla Zelenkovića, dok je JZ i JI od kuće prolazio javni put.⁵⁰ Dvije godine nakon kupovine posjeda, 4. ožujka 1496. godine, kanonik Mladošić uveo je u svoj posjed Martina Cvitkovića, *villicum dicte Ville Migliasche*, na mjesto dotadašnjeg kolona Šimuna Zelenkovića, vjerojatno Pavlova nasljednika. U ispravi je pobliže opisan položaj dvora u vlasništvu Martina Mladošića u Miljacki, čija je okućnica s kamenom kućom (*domo de muro*) bila uz cestu sjeverozapadno od sela, a vrata okućnice bila su okrenuta prema istoku (*et portam curtiui apte orientali*). Cvitković je trebao popločati i poboljšati okućnicu (*curtiui lapidum et melioramentorum*).⁵¹ Uz to, u ugovoru su jasno navedene obveze kolona prema zemljoposjedniku, sukladno običajnomu pravu, uz izuzeće obveze honoriranja zemljoposjednika, iako je ono bilo dijelom toga prava (*prout est moris*).⁵² Iz ugovora je razvidno da su se na području Miljacke uzgajale mahom žitarice, koje su se mljele u okolnim mlinicama.⁵³

Bilježnici Zadra, *Jacobus q. Ostoje*, B. unica, F. IV, br. 90. Prezime Zloćud spominje se u Miljacki 1462. godine, kada kmet samostana Sv. Marije Tomaš Zloćud zakupljuje na pet godina samostanski ždrijeb u Miljacki na kojem sam sjedi (*super qua residet dictus conductor*). Tomislav RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću. Ekonomski razvoj i društveni odnosi*, Zagreb, 1977., 185. U kupoprodajnom ugovoru od 17. listopada 1511. godine spomenut je svećenik Ivan Zloćud (*Slochiudouich*) iz Miljacke. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 11r.

⁵⁰ *La casa et orto et poduo[rniza] de Zuane Zudese long[o de] sirocho et bora passa 63 de quirina ... de] trauersa passa 15. In fra questi confini de quirina [et] siroccho uia publica de trauersa Polo Zelenocouich de bora ditto Polo. Libro dele Terre*, neozn. fol.

⁵¹ *...qui cortiuus est apud viam apte boreali dicte Ville*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 183v.

⁵² T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 182.

⁵³ S obzirom na relativnu blizinu okolnih sela, može se zaključiti da agrarna djelatnost kolona nije bila isključivo vezana za njihovo sjedište, nego se prilagođavala potrebama. Primjerice, 1510. godine Martin Polečić iz Zemunika prodao je Jurici Žužiću iz Miljacke, koji je, osim u Miljacki, obrađivao zemlje u Starovšanima i Podbrđanima, trećinu mlinice u susjednom Divinu, selu pod jurisdikcijom zadarskoga nadbiskupa: *...tertiam partem unius molendini ab aqua pro molendo grano ... positam in confinibus Diuini supra Villa quod est de iurisdictionibus Archiepiscopatus Jadre*. Jednako je Martin Cvitić rečeni Juračić iz Miljacke, spomenut na nekoliko mjesta u radu, kupio 1514. godine 37 paša maslinika *in duobus campis siue petiis terre quorum sexdecim sunt in loco uocato Nadlug et pedes uiginti unius in loco uocato Crude uersus Podbergliane*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 4v, fol. 177r. U suprotnim slučajevima, kada su obradive površine u vlasništvu težaka, odnosno kolona bile udaljenije od mjesta prebivališta, zabilježene su u spisima međusobne permutacije zemljišta, ovisno o blizini selišta pojedinoga obrađivača. Eklatantan primjer je zabilježen 1511. godine kada je Janja, žena Ivana Boganovića iz Zemunika, uz suglasnost svoga supruga, zamijenila dva gonjaja vinograda položena na lokalitetu Plazina kod sela Blata – *qua locus distat a Xemonico decem millibus uel circa e test ineptus dicto Joanni ad cultiuandum* – za dva gonjaja vinograda položena kod crkve Sv. Ivana u selu Podi, koji su bili u vlasništvu Katuše (*iure dotis sibi spectantes*), žene Šimuna Hrenčića iz Kožina. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3, fol. 49v-50r.

Strukturu Mladošićeva zemljoposjeda u selu Miljacki obilježava rascjepkanost na više manjih parcela ili *pecia*, što je uvjetovalo samu strukturu i zemljišnog posjeda i općenito naselja na zadarskom području u kasnom srednjem vijeku, kako je zaključio Tomislav Raukar. Kao i u ostalim naseljima na ratarskom području, u zadarskome distriktu temelj zemljišnoga posjeda u selu Miljacki bila je *kmetska jedinica* ili *ždrijeb* (*sors*), a u opsegu ždrijeba redovito se nalazi kmetsko selište s podvornicom. To su kmetske nastambe s gospodarskim zgradama, obvezatnim vrtom i oranicom ili podvornicom.⁵⁴

POLOŽAJ SELA MILJACKA I NJEGOVA TOPONIMIJA

Selo Miljacka tvorilo je zemuničku ligu (*liga Xemonici*)⁵⁵ zajedno sa selima Podbrđane, Kamenjane, Zemunik i Starošane.⁵⁶ Ime povijesnoga sela Miljacka vjerojatno je nastao od geonima *melj/mel* 'zemlja i prah', 'plodna zemlja', odnosno *miljac* 'zemljište na kojemu se živi'.⁵⁷ U prilog tome ide činjenica da je u istraženim arhivskim dokumentima iz 15. stoljeća na području zemljoposjeda Miljacke u najviše slučajeva riječ o plodnim oranicama, zgonovima i podvornicama, što je zasigurno bio poticaj širenju zadarskoga zemljišnog prostora tijekom 14. stoljeća, osobito u *Miljacki*.⁵⁸ Upravo su bogatije zadarske plemićke obitelji, spomenute u knjižici dobara, širile u 14. stoljeću svoj zemljoposjed u Miljacki, poput Begna, Civallellija i De Rosa.⁵⁹ Tijekom 15. stoljeća slično će činiti bogatiji sloj građana (trgovci, obrtnici, javni bilježnici...),⁶⁰ u koju se skupinu može smjestiti zadarskoga kanonika Martina Mladošića. Plodno tlo i relativno visoki prinosi žitarica privlačili su na to područje i zadarske samostane i hospitale pa ne iznenađuje da

⁵⁴ T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 166 – 167.

⁵⁵ Podatak je važan zbog nedostatka spoznaja o tome koliko je liga postojalo na zadarskome teritoriju i koje su područje one zauzimale. Svakako, bila je riječ o udruženjima više sela na čelu sa sudcima, a zadatak im je bio održavanje sigurnosti i sprječavanje krivičnih prekršaja na području lige. Tomislav RAUKAR et al., *Zadar pod mlletačkom upravom*, Zadar, 1987., 51 – 52.

⁵⁶ Svjedočanstvo o tome nalazimo u ispravi o krađi škopca (*castratus*), koju su počinili stradioti na području zemuničke lige, od 17. travnja 1528. godine u kojoj je zapisano: *Comparuerunt coram magnificis dominis Rectoribus Thomas Nalesich de Podbergliane, Stephanus Perpuscouich de Migliasca, Ioannes Seremetunich de Camegnane, Thomas Naderspanich de Xemonich et Paulessa Iurauich de Starossane Iudices lige Xemonici*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Jeronimus Rauagninus*, B. II, F. IV/2, fol. 29r.

⁵⁷ Vladimir SKRAČIĆ, Ante JURIĆ, Krški leksik zadarske regije, *Geoadria*, vol. 9, br. 2, Zadar, 2004., 165.

⁵⁸ Usp. T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 111 – 112.

⁵⁹ Usp. T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 118, 119 – 121, 125 – 126, 129 – 130.

⁶⁰ Usp. T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 132 – 143.

su međaši Mladošićevim zemljišnim česticama ženski benediktinski samostan Sv. Marije i hospital Sv. Marka u Zadru.⁶¹ Od imena srednjovjekovnoga sela Miljacka nastalo je i ime Miljašić Jaruge,⁶² čije se izvorišno područje nalazi u današnjim predjelima Rust i Galebovac.⁶³

U spisima zadarskih bilježnika zapisane su 1394. godine granice sela Varikašićavas, kojemu je Miljacka bila JI.⁶⁴ Ivna Anzulović navodi da su granice sela Miljacka kod Zemunika 1401. godine bile: *de quirina est villa uocata Semelnicum, de borra est villa uocata Podum, de siroco est villa uocata Starofsanum, de traversa est villa uocata Cobiloglauich.*⁶⁵ Nikola Jakšić donosi da su granice sela Miljacka 1441. godine: *Confines de villa Migliaccha: de borea villa Podi, de traversa villa Chobiglieglauich partim et partim villa Veliane, de sirocco partim villa Starousane, de quirina villa Starousane et partim villa Zemonico mediante potoch.*⁶⁶ Jakšić je stoga predložio da bi od zapada prema istoku međe Zemuniku mogle biti predočene na sljedeći način: Z – Comorane, SZ – Strupnić, S – Varikašići, S/ SI – Podi, SI/I – Miljacka, I – Starovšane, JI – Tršci, J – Mrljane, JZ – Babin dub.⁶⁷

Toponimi spomenuti u knjižici dobara kanonika Mladošića u selu Miljacka i unutar njegovih granica omogućuju nam barem okvirno, uz pomoć arhivskoga gradiva i dosad objavljenih rezultata istraživanja, pozicionirati to srednjovjekovno selo. S obzirom na navedene toponime u srednjovjekovlju, od kojih su se neki sačuvali do danas, položaj, odnosno osnovu srednjovjekovnog sela Miljacka treba tražiti na središnjem zapadnom dijelu današnjega naselja

⁶¹ O posjedima samostana Sv. Marije i hospitala Sv. Marka u 16. stoljeću na tome području vidi: Zdenko DUNDOVIĆ, Posjedi samostana Sv. Marije u Zadru u 16. stoljeću (1562. – 1564.), *Povijesni prilozi*, god. 40, br. 60, Zagreb, 2021., 179 – 211; Z. DUNDOVIĆ, Posjedi zadarskih hospitala u 16. stoljeću, u: *Život biraj - Elige vitam*, ur. Ivan ANTUNOVIĆ – Ivan KOPREK – Pero VIDOVIĆ, Zagreb, 2020., 531 – 547.

⁶² Nikola JAKŠIĆ, Srednjovjekovni Zemunik do turskog osvajanja u Ciparskom ratu 1570. godine, u: *Zemunik u prostoru i vremenu*, ur. Josip FARIČIĆ – Zdenko DUNDOVIĆ, Zadar, 2017., 140.

⁶³ Dražen PERICA, Hidrološke značajke zemuničkog kraja, u: *Zemunik u prostoru i vremenu*, ur. Josip FARIČIĆ – Zdenko DUNDOVIĆ, Zadar, 2017., 43.

⁶⁴ *Ser Duymus q. ser Johanis militis de Grisogonis iure proprio in perpetuum vendidit domine Clare f. q. ser Francisci de Zadulinis et relicte q. ser Andree f. dicti q. domini Johanis militis de Grisogonis cum consensu eius matris et relicte dicti q. ser Francisci sortes duodecim terrarum cum 12 villanis que fuerunt ser Cressii Galassi de Varicassis q. ser Miche in villa vocata Varicassichievas. De traversa villa vocata Podium partim, et partim vocatam Sitnice, de siroco est villa vocata Meglacca partim, et partim villa vocata Semchinich (Semelincium), de quirina est dicta villa Semclinici, de borea est villa vocata Comorane partim, et partim villa vocata Strupnici pro pretio ducatorum ducentorum decem auri 12. VIII. 1394. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Articutius de Rivignano*, B. II, F. VI, fol. 218v.*

⁶⁵ Ivna ANZULOVIĆ, Razgraničenje između mletačke i turske vlasti na zadarskom prostoru 1576. godine, nakon Ciparskog rata, *Zadarska smotra*, 1-3, Zadar, 1998., 82, bilj. 189.

⁶⁶ Nikola JAKŠIĆ, *Zemunik – srednjovjekovni zadarski kaštel i turska kasaba*, Split, 1997., 23, bilj. 28.

⁶⁷ N. JAKŠIĆ, *Zemunik*, 25.

Zemunik Gornji, upravo kako je to na karti predložila Ivna Anzulović.⁶⁸ Primjerice, do danas sačuvani toponimi Pećina iznad Tromilje, Brestovac (*Brest*) te Zgon i Podvornica, kao relikat stare strukture srednjovjekovnoga ždrijeba *in confinibus ville Migliascha*, savršeno se uklapaju u tu pretpostavku (Prilog 3.).

Po svemu sudeći, zemljoposjed zadarskoga kanonika Martina Mladošića graničio je sa zemljoposjedom Zemunika. Naime, 11. ožujka 1508. godine prodao je Šimun Botronić iz Crnoga svećeniku Ivanu Galiću *Rectori Sancti Jacobi de Xemonico*,⁶⁹ dva gonjaja vinograda *posita in confinibus Ville Megliasche apud confinia Xemonici super terreno et fundo Reuerendi Domini Martini Melladosich Canonici Jadrensis et perpetui Comendatarii Abbatie Sancti Ambroxii de Nona*.⁷⁰ S obzirom na to da se granica zemljoposjeda Zemunika spominje u knjižici dobara na lokalitetu *Sinocose*, u blizini lokaliteta *Jadro*, izgledno je riječ o graničnom prostoru triju sela: Zemunik, Miljacka i Starovšane.⁷¹ Za lokalitet *Jadro* bez zadržke se može tvrditi da je bio međaš prema I-JI između sela Miljacke i sela Starovšana. U kupoprodajnom ugovoru iz 1512. godine, kojim Juraj Bilić iz Novoselaca (*Nouosello*) na području ninskoga distrikta prodaje Jurju Žužiću (*Xuxich*) iz Miljacke 21 paš rodnoga maslinika navodi se da je on bio smješten *in confinibus Starossane super tereno Dominarum Monialium Sancti Demetrii in loco dicto Jadre*.⁷² Dvije godine kasnije, 1514., Mihovil Dijanović iz Starovšana prodaje Radu (Rado) Jurčeviću iz Zemunika 33 paša maslinika *in confinibus Ville Starossane in tribus locis super tereno Dominarum Monialium Sancti Demetrii de Jadra*, od čega je 10 paša bilo smješteno *in loco Jadro*.⁷³ Uz isti teren prema S-SI treba tražiti i položaj lokaliteta *Sinocose* (Sjenokoša), s obzirom na to da je u knjižici dobara kanonika Mladošića navedeno da je Pavao Zelenković obrađivao zemljište položeno na Sjenokoši (*Sinocose*), uz

⁶⁸ I. ANZULOVIĆ, Razgraničenje, Karta 15.

⁶⁹ Zemunik i Miljacka u crkvenome smislu tvorili su u srednjemu vijeku zajedničku župu sv. Jakova u Zemuniku, što je dokazao Nikola Jakšić. N. JAKŠIĆ, *Zemunik*, 10 – 11; 45; N. JAKŠIĆ, Srednjovjekovni Zemunik, 142 – 144.

⁷⁰ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 284r.

⁷¹ Starovšanima je početkom 16. stoljeća JI stajalo selo Podbrđane, uz crkvu sv. Marije u Ambaru u Škabrnji. Potvrdu tomu nalazimo u ispravi od 5. ožujka 1509. godine u kojoj Marat pok. Jurina iz Podbrđana donira Jurici pok. Petra Žužića iz Miljacke tri kvarte zasađenog vinograda *positos in confinibus Potbergliane apud ecclesiam super terreno Ser Pauli de Pasinis*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3, fol. 16r. Starovšane su bile položene SZ, a srednjovjekovne Kamenjane SI od Podbrđana, što je dokazao Nikola Jakšić. N. JAKŠIĆ, Srednjovjekovne, 118 – 119.

⁷² HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 23v.

⁷³ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 174r.

lokalitet *Jadro*, a granice su toga zemljišta bile *Zemonicho de bora Ser Simon de Boscho de trauersa Ser Gregorio del Boscho de sirocho Ser Antonio de Begna*.⁷⁴ Indikativan je ovdje spomenik Zemunika za koji se ne navodi s koje je strane lokalitetu *Sinocose* u blizini *Jadra* stajao, ali je je izgledno riječ o strani *de quirina* (JZ) pa se može pretpostaviti da su se na lokalitetu *Jadro* susretale granica zemljoposjeda sela Miljacke, sela Starovšana i Zemunika, što opet odgovara rezultatima istraživanja srednjovjekovnih granica Starovšana, koje su u najstarijem dokumentu iz 1285. godine opisane ovako: na sjeveroistoku Režane i Kašić, na jugozapadu Šubići i Radobudića, na jugozapadu Zemunik i na sjeverozapadu Poličići (Miljacka).⁷⁵ S obzirom na geografsko ime lokaliteta – *Jadro*, *Jadra* i *Jadrice* – u kojima se u izvornicima navodi te naznaku Zemunika kao njegove SZ granice, na ponuđenom predlošku lokalitet smo smjestili uz jarugu (*potoch*; potok) koji je, prema mišljenju Nikole Jakšića i Franje Smiljanića,⁷⁶ izgledno bio granica između zemuničkog zemljoposjeda i okolnih sela u blizini položenih u smjeru SI i JI. Moguće je da ime lokaliteta *Jadro* (*Jadra*, *Jadrice*) nastalo na tragu kopnenoga dijela zadarskoga agera, koji je ujedno bio i granica zadarske srednjovjekovne općine na kopnu,⁷⁷ a ne treba isključiti mogućnost da se i više puta spomenuti *potoch*, kao granična odrednica

⁷⁴ Zadarska plemićka obitelj Begna prodrla je već potkraj 13. stoljeća izvan granica distrikta, na hrvatski politički teritorij (Čudomirščina), da bi do sredine 14. stoljeća stvorili i veliki posjed u Miljacki. T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 118.

⁷⁵ Nikola JAKŠIĆ, Srednjovjekovne Kamenjane s crkvama Sv. Jurja i Sv. Luke, *Starohrvatska prosvjeta*, vol. III, br. 17, Split, 1987., 119.

⁷⁶ Nikola Jakšić naveo je granice posjeda pok. Maura de Grisogona u selu Podi 1383. godine: *...in Villa Podi. Confines: de trauersa villa archiepiscopatus Jadre uocata Duyno partim et partim pasculum ville Sdacoue et partim heredes Johannes de Qualis, de austro uilla Miglazche, de quirina villa Selmonici mediante potoch, de borea villa Sitnizze partem et partem villa Cudmirich et partem villa Strupnich et partem villa Ser Crestij dicti Galaz de Varicass...*, a godine 1440.: *Tres sortes terre in villa vocata Podi, de trauersa est villa Diuini, de borea villa vocata Sitniza partim et partim villa Strupnich, de quirina villa Zemulnici mediante potoch, de austro villa Miglace*. Za selo Miljacku godine 1441.: *Confines de villa Migliaccha: de borea villa Podi, de trauersa villa Chobigliglauich partim et partim villa Veliane, de sirocco partim villa Starousane, de quirina villa Starousane et partim villa Zemolnico mediante potoch*. N. JAKŠIĆ, *Zemunik*, 23, bilj. 29. Kretanje *Potoka* koji se spominje, a kojemu Zemunik, odnosno zemunički zemljoposjed uvijek ostaje s JZ, pokušao je razriješiti u svojoj raspravi Franjo Smiljanić, ali je upozorio da topografsku sliku zemuničkih vododerina treba uzeti *cum grano salis* zbog vjerojatnih promjena njihovih tokova uslijed arhitektonskih zahvata na zemuničkoj Gradini tijekom osmanske i mletačke uprave te izgledne melioracije tla. Vidi: Franjo SMILJANIĆ, Neka topografska zapažanja o prostornoj organizaciji sela Tršci, *Archeologia Adriatica*, vol. 3, br. 1, Zadar, 2009., 263 – 265.

⁷⁷ N. JAKŠIĆ, Srednjovjekovni Zemunik, 140 – 141. Vidi još: Franjo SMILJANIĆ, Teritorij i granice Lučke županije u ranom srednjem vijeku, *Radovi. Razdio povijesnih znanosti*, sv. 35, br. 22, Zadar, 1996., 213.

na mikrolokaciji nazivao tim imenom.⁷⁸ Uzevši u obzir sve navedeno, točku u kojoj su se dodirivale granice sela Zemunika, Miljacke i Starovšana treba tražiti na prostoru današnje Tromilje, što bi se podudaralo s naznačenim granicama Miljacke iz 1441. godine: *...cuius tocius uile Migllacih ... sunt confines: de borea villa Podi, de trauersa villa Chobiglieglaulich partim et partim vila Veliane, de siroco vila Starousane, de quirina partim villa Starousane et partim uila Zemolnico mediante potoch.*⁷⁹

Uz to, pojedini toponimi očuvali su se do danas na području Zemunika Gornjega te su poslužili oprezno danome predlošku mogućega smještaja mikrolokacija na području srednjovjekovne Miljacke, kojemu je kao podloga poslužila topografska karta u mjerilu 1.25.000 (Prilog 3.). Njihova je važnost, osobito s historijskogeografskog motrišta, neupitna jer su „upravo toponimi najperzistentniji jezični oblici, koji se u različitim inačicama poput niti provlače kroz jezičnu prošlost određenog prostora“.⁸⁰ U nastavku se donose imena lokaliteta spomenutih u knjižici dobara te njihova historijskogeografska interpretacija u kontekstu istraženoga arhivskoga gradiva i proučene literature.

Zopezchina – Zopecina (Pećina; Pećina), toponim koji je u uporabi do danas, a odnosi se na lokalitet koji je smješten sjeverno od Tromilje, s lijeve i desne strane ceste (državna cesta D502) koja, uz ostalo, spaja Zemunik Donji i Zemunik Gornji.

Opchina de frati – Najizglednije je riječ o zajedničkom zemljištu seoske komune. Upečatljivo je da je u opisu granica zemljišnoga posjeda koncem 15. stoljeća

⁷⁸ Poljski lingvist Stanisław Rospond smatrao je da ime *Odra* (hidronim *Jader*) dolazi od imenice **uodr-* / **uod-* ‘voda’. Petar ŠIMUNOVIĆ, *Predantički toponimi u današnjoj (i povijesnoj) Hrvatskoj, Folia onomastica Croatica*, br. 22, Zagreb, 2013., 207. Uz to, moguće je toponim *Jadro* (*Jadre*) dovesti u vezu s grčkim pojmom *hydra* ‘vodena zmija’, što bi se analogno moglo prenijeti na vodu koja vijuga, u našem slučaju kroz granice susjednih zemljoposjeda. Vidi: Dubravka Ivšić, *Predslavenski sloj u hrvatskoj toponimiji* (doktorska disertacija), Rijeka: Sveučilište u Rijeci – Filozofski fakultet Rijeka, 2013., 182. U opisu granica zemljoposjeda Ivana sina pok. Stjepana de Bosca u Miljacki iz 1442. godine jedna je zemljišna čestica graničila *de borea potoch et loqua*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 202r (CCIIr). Nužno je uzeti u obzir zaključke Anite Bartulović i Linde Mijić zbog čega notari nisu navodili hidronime uz apelativ *potoch*. Ugovaratelji su bili iz istoga sociološkoga miljea i poznavali su teren, a potok je bio samo jedan u pojedinome mjestu te je njima bilo potpuno jasno o kojemu je referentu riječ. Anita BARTULOVIĆ, Linda MIJIĆ, Voda i s njome značenjski povezani leksemi u spisima srednjovjekovnoga zadarskog notara Petra Perencana, *Folia onomastica Croatica*, br. 25, Zagreb, 2016., 6 – 7.

⁷⁹ F. SMILJANIĆ, *Neka topografska zapažanja*, 264, bilj. 66.

⁸⁰ Josip FARIČIĆ, *Geografski aspekt proučavanja toponima*, <https://geografija.hr/geografski-aspekt-proucavanja-toponima/> (posjet ostvaren 17. studenoga 2022.).

mjernik rabio starohrvatski izričaj *opchina* (općina).⁸¹ Budući da su općine bile jedna od proizvodnih snaga svake pojedine seoske zajednice, a općina je bilo više vrsta, postojali su i proizvodni odnosi povezani sa svakom pojedinom vrstom tih općina.⁸² S obzirom na dodatak *de frati* (bratimi; braća), ne treba isključiti da je bila riječ o zajedničkome zemljištu seoske bratovštine, koje su bile vrlo važan dio seoske samouprave.⁸³ Prema upisu u knjižici dobara kanonika Mladošića, položaj toga zemljišta treba tražiti SZ i JI od gore spomenutoga lokaliteta Pećina. Uz to, Baradina istraživanja o institutu *općine* navode i *plemenštinu*,⁸⁴ u kontekstu zajedničkoga seoskoga zemljišta, u koju je, između ostaloga pripadala i sjenokoša (*Sinocose*). Indikativno je da je J-JI od gore navedenoga lokaliteta Pećina na području Zemunika Gornjega sačuvan do danas toponim *Plemenština Dešpot*,⁸⁵ koja se u predloženoj ubicaciji lokaliteta na području srednjovjekovnoga sela Miljacke preklapa s opisanim položajem *Opchina de frati* u knjižici dobara kanonika Mladošića (Prilog 3.), što dodatno osnažuje pretpostavljeni položaj toponima *Sinocose* u odnosu na zemunički zemljoposjed u razmatranom razdoblju, napose ako se uzme u obzir da je „bilo i zajedničkih sjenokoša, osobito po podvodnim blatnim područjima, koje su se kosile zajednički, a sijeno dijelilo po dvornim rodbinskim zajednicama“.⁸⁶ Zemljište na području Tromilje kod Zemunika, po svojim hidrološkim značajkama, savršeno odgovara tomu opisu,⁸⁷ a lokalno stanovništvo i danas tamo kosi sijeno za svoje potrebe. Uz to, na tome

⁸¹ Miho Barada naveo je „da je u prvobitnim rodbinskim zajednicama postojala društveno-zajednička svojina na sredstva za proizvodnju, proizvodna dobra i proizvode rada, sa zajedničkim radom i jednakošću učestvovanja u podjeli dobivenih plodova“. M. BARADA, *Starohrvatska seoska zajednica*, 13; U rječniku Vladimira Mažuranića pod pojmom „općina“ navodi se da je riječ o „skupnoj imovini, navlastito zemljištima takovih skupina“. Vladimir MAŽURANIĆ, *Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik*, Zagreb, 1908. – 1922., 767 – 769.

⁸² Vrste tih općina detaljno je prikazao: M. BARADA, *Starohrvatska seoska zajednica*, 66 – 79.

⁸³ S obzirom na to da je poznato da je crkva sv. Jakova imala zemlje u Miljacki, a Zemunik i Miljacka tvorile jednu župu, moguće je da je bila riječ o zajedničkom zemljištu bratovštine sv. Jakova. N. JAKŠIĆ, *Zemunik*, 37. Spomen crkve sv. Jakova kao međaša zemljoposjedu Ivana pok. Stjepana de Bosca u Miljacki zabilježen je u kupoprodajnom ugovoru iz 1442. godine: *Octauī clapi de siroco possidet dictus uenditor de borea ser Zaninus predictus de trauersa et ser Anthonius fratres filiis Johannis de Grisogonis Nobiles Jadrensis de quirina nobilis uir ser Johannes quondam ser Doimi de Grisogonis partim et partim ecclesia Sancti Jacobi*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 201v (CCIV).

⁸⁴ Vidi opširno kod: M. BARADA, *Starohrvatska seoska zajednica*, 20 – 37.

⁸⁵ K.o. Zemunik, broj k.č. 3101.

⁸⁶ M. BARADA, *Starohrvatska seoska zajednica*, 70.

⁸⁷ „Trebalo istaknuti da ovo područje obilježava nepovoljan pluviotermički režim. Tijekom ljetnih mjeseci količina je oborina veoma mala, a tijekom hladnijeg dijela godine oborina je previše te one u kombinaciji s nepropusnom podlogom utječu na povremena plavljenja nižih zaravnjenih područja.“ D. PERICA, *Hidrološke značajke zemuničkog kraja*, 46.

je predjelu današnji lokalitet Baltić, čiji naziv potječe od riječi *balta* 'močvarno jezero, blato'.⁸⁸

Pisina (Piscina) – Lokalitet se u knjižici dobara spominje u blizini kuće kanonika Martina Mladošića u Miljacki, položen do javnoga puta.⁸⁹ Potvrdu o tom lokalitetu nalazimo u kupoprodajnom ugovoru u kojemu Martin Cvitić (rečeni Juračić) iz Miljacke kupuje 1512. godine od Lovre de Bosca 4 gonjaja oranice podijeljene na dva mjesta: jedan dio *in loco uocato Grusi* (Grusi; gruh 'sitno kršje'),⁹⁰ JI od kojega je bio položen komunalni pašnjak,⁹¹ a drugi dio *positum supra Piscina in coherent de syroco uia publica de quirina heredes predicti de borea Dominus Damianus de Cypriano de trauersa pradia pascolorum*.⁹² Isti Martin Cvitić kupio je tri godine ranije (1509.) od Lovre de Bosca i njegova brata Donata devet gonjaja zemlje *cum dimidio*, položenih na sedam mjesta, po cijeni od 16 zlatnih dukata, od čega su četiri zemljišne čestice bile položene *apud piscinam mediam*,⁹³ odnosno kod *srednjega bazena*, što bi značilo ta ih je na tom lokalitetu bilo više. Ako su te pretpostavke točne onda bi toponim *Piscina* (bazen) odgovarao današnjemu lokalitetu Bunarine, bogatomu upravo zdencima (bunarima) te prirodnim i artificijalnim bazenima za navodnjavanje, što je naznačeno i na topografskoj karti (Prilog 3.).⁹⁴

Godine 1513. Lovro de Bosco bio je izabran za ulcinjskoga biskupa⁹⁵ te je tom prigodom za zastupnika svoga posjeda u Miljacki imenovao rođaka Ivana

⁸⁸ Dunja BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Nazivi za blatišta i njihovi toponimijski odrazi u hrvatskome jeziku, *Folia onomastica Croatica*, br. 8, Zagreb, 1999., 4.

⁸⁹ Moguće da iz korijena riječi *pisina (piscina)* podrijetlo vuče današnji položaj *Pičinovac* sjeverno od Bunarina (vidi Prilog 3.).

⁹⁰ V. SKRAČIĆ, A. JURIC, Krški leksik, 164.

⁹¹ Izgledno je riječ o lokalitetu koji je u ispravi iz 1367. godine naveden kao *Carsius siue pasculum*, a protezao se SI od sela Miljacke: *Cressius de Damiani Dobre de Begna ciuis Jadre dedit et vendidit Matheo eius fratre et filio quondam dicto ser Damiani duas suas sortes terre que sunt posite in Miglaccha districtus Jadre de austro villa Starosane que est monasteri Sancti Demetri de quirina vila Xelminici et partim villa Podi de traversa Carsius siue pasculum*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Petrus Perençanus*, B. I, F. 9, fol. 23v. Da je doista bila riječ o kršu (*terra derra*) svjedočanstvo nalazimo u kupoprodajnom ugovoru sklopljenome 16. veljače 1513. godine između ulcinjskoga biskupa Lovre de Bosca i njegova brata Ivana, kojim Martinu Cvitiću rečenome Juračiću iz Miljacke ustupaju *duo gognalia terre derre: ad mensuram solitam posita in confinibus dicte Ville Migliasce infra loco dicto Grusi infra hos ut dixerunt confines. De syroco pasina communis de quirina idem emptor de borea heredes quondam Symonis de Laurentii de trauersa antedicti uenditores*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 34v.

⁹² HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 66r.

⁹³ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3 fol. 26v.

⁹⁴ D. PERICA, Hidrološke značajke zemuničkog kraja, 45.

⁹⁵ *Reuerendissimus Dominus Laurentius del Bosco electus Episcopus Dulcinensis*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 118r. Spominje ga Farlati.

de Bosca pri sklapanju kupoprodajnog ugovora kojim je zadarski plemić Ivan de Nassi pok. Grgura kupio 12 gonjaja u 17 zemljišnih čestica.⁹⁶ S obzirom na to da su u ispravi navedene sve pripadajuće zemljišne čestice De Boscova posjeda s naznačenim međašima, njihov se prijepis donosi u prilogu radu (Prilog 2.).

Zudomrstine – Čudomrština (Čudomirščina). S obzirom na to da je riječ o lokalitetu u okvirima granica sela Miljacke, ne smije ga se ovdje miješati s istoimenom selom i posjedom u blizini sela Podi.⁹⁷ Riječ je o zemljišnoj čestici unutar ždrijeba zemlje u vlasništvu zadarskoga trgovca Filipa de Bosca, koji je stekao mešetarenjem. Nakon njegove smrti izvršitelji njegove oporuke prodali su Filipov ždrijeb zemlje u selu Miljacka. Jedna od čestica zvala se Čudomirščina i graničila je s posjedom Dminše Petrovića iz sela Čudomirići (Čudomirščina).⁹⁸ Tu je česticu otkupio od notara Grgura de Bosca zadarski kanonik Martin Mladošić. Poznati su njezini međaši: *In Cudomerschine laboratiua cum duobis pedibus oliuarum gognalis unius particharum uiginti unius cui coheret de quirina et trauersa hereditas quondam Ser Symonis Laurentii de syroco hospitale Sancti Marci de borea quondam Dominus Martinus Melladosich.*⁹⁹ Položaj treba tražiti

Daniele FARLATI, *Illyrici Sacri*, vol. VII, Venecija, 1817., 100. U popisu ulcinjskih biskupa spomenut je 1515. godine (*Laurentius Boschettus, ep. Dulcinen.*), a 1517. godine izabran je za barskoga nadbiskupa, no tamo nije otišao već je iz Ulcinja upravljao objema biskupijama *per unionem personalem*. *Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi*, vol. III. (ur. Guilelmus VAN GULIK – Conradus EUBEL), Münster, 1923., 110, 188. U kronologiji barskih nadbiskupa upisan je kao Lovro III. de Boschetis (1517. – 1525.), a u kronologiji ulcinjskih biskupa od 1515. – 1528. Ivan JOVOVIĆ, *Iz prošlosti Dukljansko-barske nadbiskupije*, Bar, 2004., 221, 223. Savo Marković navodi da je Lovro de Boschettis od 1517. godine bio barski nadbiskup, koji je prije toga bio i ulcinjski biskup, nad kojom je biskupijom zadržao upravu da bi mu bila pridodana i Budvanska biskupija. Ubrzo je Budvanska biskupija bila povjerena nadbiskupovu bratu ili rođaku Šimunu, koji je također stanovao u Baru. Marković navodi da je Lovro de Bosco bio Mlečanin, što nije točno, jer se trgovačka obitelj de Boscho spominje u Zadru od druge polovine 14. stoljeća. Savo MARKOVIĆ, *Stanovništvo srednjovjekovnog Bara*, Perast, 2014., 475, 782. *Domina Margarita relicta quondam ser Martini de Boscho de Jadra* (28. srpnja 1384.). HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Articutius de Rivignano* (1382. – 1416.), B. IV, F. I, fol. 50v.

⁹⁶ *...posita in confinibus et in Villa Migliasche cum suo sedili et muracha de calce cum orto contiguo: Et primo unum sedile cum una muracha de calcina cum suo orto apud puteum dimidis gognalis et particharum quinquaginta octo infra has ut dixerunt confines de quirina, et trauersa uia de syrocho et boreas heredes quondam Ser Symonis Laurentii*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 118v. Zadarska plemićka obitelj Nassi širila je svoje posjede prema daljnim dijelovima distrikta u drugoj polovini 14. stoljeća, kada su zabilježeni njihovi posjedi u Miljacki. T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 126.

⁹⁷ N. JAKŠIĆ, *Zemunik*, 37.

⁹⁸ Čini se, prema svemu sudeći, da s Čudomirići koncem 15. stoljeća u potpunosti nestali s područja nekadašnjega sela Čudomirščine, koje je bilo smješteno između Miljacke i Poda, a da je kao spomen na njih ostao tek istoimeni lokalitet o kojem je ovdje riječ. Ivan MAJNARIĆ, *Plemstvo zadarskog zaleđa u XIV. i XV. stoljeću*, Zadar, 2018., 223 – 224.

⁹⁹ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 119r.

SZ od sela Miljacke prema Podima: *Terre in Cudomerschine in qua sunt colina uinea Lonzarichi de Podi cum quattuordecim pedibus oliuarum cui coheret de trauersa partim hereditas quondam Ser Petri de Rubeis et partim Tetrici de syroco et quirina hereditas quondam Symonis Laurentii de borea Ser Andreas et Antonius Scodonich*.¹⁰⁰ Stoga je izgledan Majnarićev zaključak da je „u prvoj polovici XV. stoljeća naziv Čudomirić natkrilio onaj spomenutih dvaju sela (Čudomirići i Podi, op. a.) te se najposlije toponim odnosio na dio Miljacke“.¹⁰¹ Majnarićev zaključak dodatno potvrđuje kupoprodajni ugovor kojim je u srpnju 1431. godine zadarski bilježnik Teodor de Prandino iz Vicenze kupio od Vitola pok. Nadalina Cedulina posjed veličine 28 gonjaja, zatim komad obradive zemlje veličine šest gonjaja te komad zemlje zasađene vinovom lozom koju su obrađivali Mihovil Sedanić i Lukac Hlapčić, veličine 32 gonjaja, a koji su svi bili smješteni u selu Miljacka u zadarskome distriktu, po cijeni od 80 zlatnih dukata.¹⁰² U opisu posjeda ulcinjskoga biskupa Lovre de Bosca iz 1513. godine spomenuti su nekadašnji Hlapčićevi vinogradi u Miljacki na lokalitetu Čudomirščina.¹⁰³ Očito su na lokalitetu Čudomirščina mahom bili zasađeni vinogradi, što proizlazi kupoprodajnih ugovora, poput primjerice gore spomenutoga ugovora iz 1509. godine između braće De Bosco i Martina Cvitića, u kojemu je, između ostaloga, zasebno spomenut vinograd *in loco Chiudomerschina*.¹⁰⁴

Čini se da je granicu prema SZ između sela Miljacke i Podi određivao gore spomenuti bunar (*puteus*) nepoznata imena.¹⁰⁵ Naime, i u Miljacki i u Podima naveden je kao odredišna točka – *in loco uocato apud puteum* – uz koji je kao međaš naveden javni put, a u oba slučaja – u prvom u svojstvu prodavatelja, a u drugom u svojstvu kupca zemljišta je klerik, odnosno kasniji ulcinjski biskup

¹⁰⁰ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 119r. Riječ je o pripadnicima roda zadarske plemićke obitelji Grisogono, Andriji i Antunu, koji su imali nadimak *Schodenich* (*Scodonich*), vjerojatno nastao po Andriji zvanome *Scode*, koji je 1414. godine bio činovnik u upravi za promet solju i tridesetnicu u Zadru. Vidi: <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7822> (posjet ostvaren 18. studenoga 2022.).

¹⁰¹ I. MAJNARIĆ, *Plemstvo zadarskog zaleđa*, 225.

¹⁰² B. GRBAVAC, Prilog proučavanju životopisa zadarskog bilježnika Teodora de Prandina, 50.

¹⁰³ *Vna alia petia terre in Cudomerschine laboratiua dicto Bouigl ubi fuerunt uinee Hlapcich*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 119r.

¹⁰⁴ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3 fol. 27r. Zasebni spomen vinograda u ugovoru ne iznenađuje jer je bila riječ o već zasađenom vinogradu, čije je podizanje bilo dugotrajno, ali je i prinos bio veći, zbog čega su zadarski zemljoposjednici u 15. stoljeću davali prednost vinogradima pred oranicom, a što je posljedično vjerojatno utjecalo i na visinu prodajne cijene (u našem slučaju 16 zlatnih dukata) i na samu strukturu ugovora između zemljoposjednika i težaka. Vidi: T. RAUKAR, *Zadar u XV. stoljeću*, 156 – 158.

¹⁰⁵ Vidi bilj. 96.

Lovro de Bosco, dok su kupci zadarski plemić Ivan de Nassi u prvome, a najmitelj Martin Cvitić rečeni Juračić iz Miljacke u drugome slučaju.¹⁰⁶ O relativnoj blizini granica zemljoposjeda sela Miljacke i Podi svjedoči podatak iz kupoprodajnoga ugovora iz 1442. godine u kojemu je kao granica navedena crkva sv. Ivana u Podima, kojoj se sa SI spominje nepoznati brijeg i drače.¹⁰⁷

Couigliach – Koviljak (Kobiljak) – Riječ je o lokalitetu koji je presijecao javni put u pravcu SI-JI, a spajao je sela Miljacku i Starošane. Kada su 19. travnja 1509. godine braća klerik Lovro i Donat, sinovi pok. Grgura de Bosca, prodali Martinu Cvitiću (Juračić) iz Miljacke devet gonjaja terena *cum dimidio* u sedam zemljišnih čestica, za oranicu veličine 4 gonjaja navedeno je da je bila smještena *in loco uocato Couigliach subtus et supra viam qua itur Starosane*.¹⁰⁸

Brest – Zon(n) del Brest – Brest i Zgon kod Bresta – u imenu toga lokaliteta prepoznaje se do danas očuvan položaj Brestovac u polju SZ-Z od današnje crkve sv. Josipa Radnika u Zemuniku Gornjem. SZ od položaja Brestovac nalazi se položaj koji se i danas naziva Zgon,¹⁰⁹ a presijeca ga cesta između Zemunika i Smilčića.

Gormachi – Gormači – Lokalitet koji se nalazio u blizini javnoga puta: *In Germach unius gognalis et centum et octuaginta unius pertiche cui coheret de borea et quirina uia publica de syroco idem emptor de trauersa hereditas quondam Ser Symonis Laurentii*.¹¹⁰ S obzirom na etimologiju toponim *Gormachi* može se odnositi na rupe i špilje.¹¹¹

Stablo (Stablo) – Lokalitet čiji je naziv nastao po velikome stablu oraha, koje se spominje u kupoprodajnom ugovoru od 1. ožujka 1442. godine kojim Ivan, sin pok. Stjepana de Bosca, prodaje majstoru Ljupku, sinu Dragana kalafata iz

¹⁰⁶ *...posita in confinibus Ville Podi in loco uocato apud puteum quorum his dicunt esse confines de syroco et borea uia publica de trauersa et quirina hereditas quondam dicti Domini Francisci de Grisogono dicti de Bartholatiis prefatorum fratrorum patris*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/1, fol. 300v.

¹⁰⁷ *Duodecimi clapi iuxta ecclesiam Sancti Iohannis de trauersa est brig et spine*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 201v (CCIV).

¹⁰⁸ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3, fol. 16r.

¹⁰⁹ Spomenut je u ispravi od 1442. godine: *Terci clapi ubi est Zgon de siroco dictus Iohannes uenditor de borea nobilis ser Bartolus de Grisogono mediante Zaruan de quirina dictus uenditor partim et partim hospitale Sancti Marci de Jadra de trauersa dictus uenditor*. HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 201r-v (CCIr-v). Toponim, odnosno hidronim *Zaruan* može se odnositi na kamenito tlo ili mlinicu (*žarvanj* 'kamen'; 'mlinski kamen'). Usp. V. SKRAČIĆ, A. JURIC, Krški leksik, 168; Dunja BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Hrvatska hidronimija u slavenskom i tzv. staroeuropskom okružju, *Croatica*, god. 27, br. 45-46, Zagreb, 1998., 40.

¹¹⁰ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Iohannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 119r.

¹¹¹ Marina MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ, Ines GRGURINOVIĆ, Etimologijsko istraživanje romanskih obalnih toponima Žirja, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, br. 4, Split, 2011., 20 – 21.

Zadra, dva ždrijeba oranice, veličine 32 gonjaja *ad numerum sclabonorum* po ždrijebu, razdijeljenih u 28 zemljišnih čestica u selu Miljacka.¹¹²

Vmozgliachu, Mozgliacho, Mocilgiach (Močiljak; Mozjak) – Lokalitet za koji sa sigurnošću možemo tvrditi da se nazivao po istoimenome bunaru (*puteus*) jer se izrijekom navodi u opisu granica zemljišne čestice u vlasništvu obitelji De Bosco u kupoprodajnom ugovoru iz 1442. godine.¹¹³

Alli fossi (opkop, jarak) – Moguće da je riječ o lokalitetu *Plusin* (Plužine),¹¹⁴ koji je spomenut u ispravama od 29. prosinca 1402. i 30. travnja 1403. godine: *Septimus clapus in dicta villa Megliacha in loco vocato Plusin, ab omnibus partibus sunt fossata;*¹¹⁵ *...in Migliaca in loco vocato sub posint pluzinta. Ab omnibus quatuor lateribus sunt fovee.*¹¹⁶

Al mio sado – Pojam *sado* (pl. *sadi*) odnosi se na nasad mladoga vinograda.¹¹⁷ U spisima se suprotno navodi kada je riječ o starome vinogradu¹¹⁸ ili obvezi sadnje novoga.¹¹⁹

Uz gore navedene toponime u knjižici dobara kanonika Martina Mladošića navedeni su sljedeći toponimi koji se odnose na lokalitete čiji smještaj zasada ostaje nepoznanicom: *Couergliza* (Kovrljica; Hovrljica), *Prachuglie* (Prahulje), *Scochza* (Šokica), *Scegljo* (Šeljo, možda Škalj), *Vecelacenic* (Većelaćenik) i *Vsarfidinie Vode*. K tomu, 1508. godine neki je Mate Kustrica, gastald Malog Zemunika, kupio masline *in confinio Migliasche in loco vocato Hostarinlach super tereno Martini Mladosich.*¹²⁰ S obzirom na to da su u knjižici zemljišnoga posjeda

¹¹² *Infra hos confines ut dixerunt esse primi namque clapi ubi est quadam magna Arbor nucis hii sunt confines de siroco et borea possidet hereditas quondam ser Jacobi Muti de Cesannis de trauersa nobilis uir ser Damianus de Begna de quirina ser Vitulus de Zadolinis nobilis Jadrensis partim et partim dictus ser Damianus de Begna.* HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 201r (CCIr).

¹¹³ *De borea puteus uocatus Mocilgnach.* HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I, F. II/5, fol. 202r (CCIIr).

¹¹⁴ Toponim *Plužine* dovodi se u vezu s veličinom i granicom obradiva zemljišta. Najvjerojatnije je prežitak starih slavenskih mjera za površinu koje su se temeljile na dužini brazde koju su volovi mogli uzorati bez predaha. Domagoj VIDOVIĆ, Toponimija sela Orahovi Do u Popovu, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, god. 37, br. 2, Zagreb, 2011., 551.

¹¹⁵ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Articutius de Rivignano*, B. III, F. VIII, fol. 190r.

¹¹⁶ HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Casulis*, B. unica, F. IV/3, fol. 360r.

¹¹⁷ *...tres quartos capitum vitium sadi positas in confinibus Potbergliane apud ecclesiam.* HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3, fol. 16r.

¹¹⁸ *...duo gognalia vel circa capitum vitium veterum.* HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/3, fol. 11r.

¹¹⁹ *...sit obligatus plantare bonia vitibus decem gognalia terre vel circa.* HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes Philippus Raymundus*, B. unica, F. I/2, fol. 21r.

¹²⁰ N. JAKŠIĆ, *Zemunik*, 24, bilj. 35.

kanonika Mladošića u Miljacki spomenute masline *uz put*, može se taj toponim povezati s tom zemljišnom česticom. Sveukupno je kanonik Martin Mladošić u Miljacki posjedovao 78 gonjaja i 218,5 paša zemljišta.

ZAKLJUČAK

Zadarski kanonik Martin Mladošić (? – 1508.) bio je poznati crkveni i kulturni djelatnik u okvirima humanističko-renesansnog kruga 15. stoljeća u Zadru. Veliki utjecaj na njegov život i djelovanje imao je zadarski nadbiskup Maffeo Vallarossa (1450. – 1494.), koji se zauzimao za njegovo napredovanje u crkvenim krugovima. Istraženo arhivsko gradivo i objavljeni izvori svjedoče da je Mladošića i Vallarossa, osim crkvene i kulturne, povezivala i gospodarska djelatnost. Kanonik Mladošić bio je jednako uspješan u sva tri područja, što potvrđuje i razmatrana knjižica njegova zemljoposjeda u selu Miljacki. Zabilježeni podatci u knjižici dobara, kao i podatci iz fonda zadarskih javnih bilježnika o zemljoposjedu u vlasništvu obitelji De Bosco u istome selu, od koje je Mladošić kupio tri ždrijeba (*sors*) zemlje, omogućili su minuciozni uvid u važnost toga posjeda za zadarske plemiće, bogatiji sloj građanstva i crkvene institucije.

Uz to, knjižica dobara zadarskoga kanonika Martina Mladošića u selu Miljacki u blizini Zemunika iz 1494. godine poslužila je kao polazišna točka u razmatranju prostornoga smještaja srednjovjekovnoga sela Miljacka te ponuđenom predlošku smještaja mikrolokacija koji su spomenuti u njegovim granicama. S obzirom na to da su se imena pojedinih lokaliteta iz razmatrane knjižice dobara održali do danas na prostoru naselja Zemunik Gornji, analizom i sintezom proučenih arhivskih spisa i dosad objavljenih rezultata istraživanja utvrđeno je da položaj srednjovjekovnoga sela Miljacke treba tražiti na Z-SZ strani naselja Zemunik Gornji gledano od državne ceste D502, koja povezuje Zemunik i Smilčić. Uz to, s velikom sigurnošću može se tvrditi da su se granice sela, odnosno zemljoposjeda Miljacke, susjednih Starovšana i Zemunika susretale na lokalitetima Jadro i Sinokose, smještenim uz potok, koji je protjecao s JZ strane navedenih lokaliteta. Njihov smještaj oprezno se predlaže na području današnje Tromilje. Predloženi smještaj sela Miljacke te okolnih susjednih sela, kao i lokaliteta unutar njegovih granica, nije konačan te može poslužiti budućim boljim interpretacijama i prijedlozima.

PRILOG 1. *Prijepis knjižice dobara kanonika Martina Mladošića na području sela Miljacka kod Zemunika iz 1494. godine.* Izvor: HR-AZDN-18, Prvostolni kaptol u Zadru, kut. 32.

(na naslovnici)

1494.

Libro de le terre de Migliazcha lassate dal Reuerendo Mladovich al Reuerendo Capitulo

1494

Questi sono li terreni li qual sonno consenati a Reuerendo Mladovich Canonico de Zara per Meser Gregorio del Boscho, mesurate per Meser Antonio quondam Ser Pasin, alla Villa de Migliazcha

Vno tereno lauora Polo Zelencouich alla Pisina longo de sirocho et bora passi 36 de quirina et trauersa 15 altri tanti haue Zuanne de Brancha li qualli sonno tolti a ditto Polo, gogniai uno, passa 140.

In fra questi confini de quirina uia publica de bora Meser Gregorio del Boscho et de trauersa quelli de Ciuaelli

Vno tereno sopra la stanza lauora Polo Zelencouich de sirocho passa 21 1/2 altri tanti haue Zuanne de Branchi le qual sonno sta tolti a ditto Polo: gogniai – passa 2831/2

Vno tereno lauora Polo Zelencouich la stantia lorto et poduorniza longo et sirocho et bora passa 654 1/2 de quirina et trauersa passa 122 sono gogniai 3 passa 235

In fra questi confini de bora Ser Z[uanne] de Branchi de quirina, e, in part[te] ... Gregorio del Boscho, de trau[ersa] ditto Meser Gregorio et Ser Zuanne de B[ranchi] et sirocho Zuanne Zudese

Vno tereno al zonno lauora Zuan[ne] Zudese la qual e stato partito per Cas[.] io Zuanne de li Branchii del qual haue detto Zuanne altro tanto gogniai 2 passa 140

In fra questi confini de sirocho Ser Gregorio del Boscho de quirina uignie de bora Ser Zuanne delli Branchii de trauersa Boscho

Vno tereno de Zuanne Zudese la qual lui lauora posto a Couigliach largo de quirina passa 14 1/2 de trauersa passa 13 1/2 et sirocho et bora passa 55 1/3 gogniai uno passa 375

In fra questi confini de quirina Ser Armoro de bora Ser Antonio de Begnia de trauersa et sirocho ditto Ser Antonio de Begnia

Vno tereno a Couergliza lauora Polo Zelencouich de quirina et trauersa passa 16 de sirocho et bora passa 6 1/2, gogniai – passa 108

In fra questi confini trauersa et sirocho et quirina Ser Gregorio del Boscho de bora le Monache de Santa Maria

*Vno tereno lauora Zudese a Couergliza de trauersa et quirina passa 8, de sirocho et bora passa 13, questo non e stato partito gogniai – passa 104
In fra questi confini de ogni lato Ser Gregorio del Bosco*

*Vno teren posto a Couigliacho lauora Polo Zelencouich longo de sirocho et bora gogniai – passa 130
In fra questi confini de bora et trauersa Ser Simon del Bosco*

*Vno teren posto a Couigliaco lauora Zuanne Zudese de sirocho et bora [passa] 19 de quirina et trauersa passa 4 ½ [...] e stato partito
[In] fra questi confini Ser Gregorio [del Boscho] da tute le bande passa 85*

*[Uno] tereno a Couigliaco lauora [Pol]o Zelencouich de sirocho et [bor]a passa 32 de quirina et trauersa [pa]ssa 17 questo non partito gognai uno passa 144
In fra questi confini de sirocho Ser Zuanne del Boscho de quirina Ser Gregorio del Boscho et bora Ser Ant(oni)o de Begnia de trauersa Ser Gregorio del Boscho*

*Vno teren sopra Prachuglie lauora Polo Zelencouich lo qual haue Ser Zuanne altro tanto largo de sirocho et bora passa 44 ¼ gogniai – pasa 376
In fra questi confini de sirocho li Ciualelli de trauersa Ser Antonio Begnia de bora le Monache de Santa Maria de quirina li ditti fratelli del Boscho*

*Vno tereno sopra Prachuglie lauora Polo Zelencouich doue fa il zonno altro tanto haue Zuanne de Brancho partito per la mita largo di trauersa passa 17 1/3 de quirina passa 22 2/3 de sirocho et bora passa 93 1/3 tocha per huomo gogniai dui passa 133
In fra questi confini de quirina Ser Simon del Bosco de bora Monache de Santa Maria de trauersa Ser Gregorio del Boscho de sirocho ospitale de Santo Marco*

*Vno tereno posto alla Scochza lauora Polo Zelencouich la qual e stato partito per la mita con Ser Zuanne de Branchii longo de sirocho et bora passa 53 de quirina et trauersa passa 10 ½, per huomo passa 105, gogniai 1 passa 36
In fra questi confini a trauersa uia publica de quirina Ciualelli de sirocho et bora Ciualelli*

*Vno tereno a Prachuglie lauora Polo [Zelen]couich qual e stato partito per la mita [...] di trauersa passa 29 de sirocho [...] de quirina passa 32 de bora passa 4 [...] per huomo g(ognai) 1, passa 88
In fra questi confini de trauersa u[ia publica] de sirocho Ser Damgiano de Cipri[ani] de quirina et bora quelli de Ser Cipria[ni]*

Vno tereno alli Fossi lauora Zuanne Zudese longo de trauersa et quirina passa 30 de sirocho et bora passa 27 sonno goginagia 2 passa 10

In fra questi confini de trauersa Ser Antonio de Begnia, de sirocho le heredi del Boscho de quirina Ser Ant(oni)o de Begnia de bora ospital de Santo Marco

Vno tereno posta a Stablo lauora Polo Zelencouich qual e stato partito per mita longo de quirina et trauersa passa 23, de sirocho et bora passa 8 ½ toccha per huomo gogniaia – passa 97 ½

In fra questi confini de sirocho uia publica de quirina Monache de Santa Maria et trauersa li Ciualelli, in parte de trauersa Ser Joanni Scarabello

Vno tereno a laio sotto Stablo lauora Polo Zelencouich longo de trauersa et quirina passa 33 ½ de bora passa 26, de sirocho passa 26 sono goginagia 2 passa 71

In fra questi confini de trauersa Monache de Santa Maria de sirocho uia publica de quirina et bora Ser Armor

Vno tereno lauora Zuanne Zudese longo de trauersa passa 27 de quirina et bora passa 16 sonno gogniai 1, passa 32

In fra questi confini de trauersa et sirocho li Ciualelli de bora Ser Simon de Boscho de quirina li pasculi

Vno tereno posto: lauora Polo Zelencouich de trauersa passa 25 de bora et quirina passa 26 de sirocho passa 28, gogniaia 2 passa –

[In] fra questi confini de sirocho et bora [...] [de] trauersa Ser Zuanne de Scarabella

[Vno tere]no lauora Polo Zelencouich [...] de sirocho et bora passa 51 de [...] et trauersa passa 42 in tuto [gog]inagia 5, passa 142

[In] fra questi confini de sirocho Ser Zuanne del Boscho de quirina Ser Armor de bora Ser Gregorio del Boscho de trauersa Ser Simon del Boscho

Vno tereno lauora Polo Zelencouich de quirina et trauersa passa 9 de sirocho et bora passa 24 sonno g(oginagi)a – passa 216

In fra questi confini de quirina Ser Armoro de bora Ser Zuanne de Scarabella de trauersa boscho de sirocho Ser Gregorio del Boscho

Vno tereno posta a Sinocose lauora Polo Zelencouich a Jadro longo de trauersa et quirina passa 26 de sirocho passa 17 de bora passa 9 sonno gogniai – passa 338

In fra questi confini Zemonicho de bora Ser Simon de Boscho de trauersa Ser Gregorio del Boscho de sirocho Ser Antonio de Begnia

Vno tereno a Jadro lauora Zuanne Zudese longo de trauersa et quirina passa 60 de bora et sirocho passa 19 ½ gogniaia 2 passa 370

In fra questi confini de quirina Ser Simon de Boscho tuti dui de bora et trauersa Ser Gregorio del Boscho de sirocho Ser Zuanne di Scarabella

Vno tereno Sinochose lauora Polo Zelencouich largo de trauersa et quirina passa 35 ½ de bora et sirocho passa 37 in tuto gogniaia 3 passa 113

In fra questi confini de bora la Zemonicho dico Zemonico de quirina Ser Simon de Boscho de sirocho dicto Ser Simone de trauersa Ser Simone de Boscho et Ser Gregorio de Boscho

Vno tereno a Jadro lauora Polo Zelencouich sta per la mita longo de t[rauersa] et quirina passa 48 de bora et s[irocho] passa 34 tocha per huomo gogin[ai 2] passa 16

In fra questi confini Ser Gr[egorio del Boscho ...] Ser Zuanne de Scarabella [...] Francesco de Zamorello

Vno tereno a laia de Scegljo [lauora] Polo Zelencouich longo de qui[rina] et trauersa passa 8, de bora et siroc[ho] passa 6 ½ sonno passa 52

In fra questi confini tuti heredi de Ser Gregorio del Boscho

Vno tereno a Sinocose lauora Zuanne Zudese longo de sirocho et bora passa 44 de quirina et trauersa passa 26 sonno gogniaia dui [2] passa 357

In fra questi confini de trauersa sirocho bora et quirina Ser Gregorio del Boscho

Vno tereno a Zonno lauora Zuanne Zudese questo e stato partito per la mita longo de quirina passa 43, de trauersa passa 38 de bora et sirocho passa 49 toccha per huomo gogniaia 2 passa 111

Infra questi confini de sirocho Ser Gregorio de Boscho de quirina Bartolazi de bora Ser Michel de Ruoza de trauersa Ser Gregorio et Simon del Boscho

Vno tereno sula uia lauora Polo Zelencouich longo de bora passa 52 de sirocho passa 58 de trauersa et quirina passa 35 qual e stato partito per la mita toccha per huomo gogniaia 2 passa 162

In fra questi confini de tuti, tuti diti fratelli del Boscho

Vno tereno a Zopetchina lauora Zuanne Zudese qual e stato partito per mita de sirocho passa 18 de quirina et trauersa passa 20, toccha per huomo passa 185

In fra questi confini de sirocho Opchina de frati de quirina quelli [de R]osa de bora Opchina de trauersa [...]

[Vno] tereno a Gormachi lauora [Polo Ze]lencouich de trauersa et [quirina] passa 51 de sirocho et bora [passa 38] gogniaia 4 passa 338

[In] fra questi confini de trauersa [uia] publica de sirocho Ser Gregorio et Simon del Boscho de quirina et bora ditti fratelli

Vno tereno a Gormachi lauora Zuanne Zudese questo e stato partito per mita largo de bora et sirocho passa 31 de trauersa et quirina passa 15 toccha per huomo passa 232 ½

In fra questi confini de quirina Ser Antonio Begnia de bora et sirocho et trauersa li ditti fradelli del Boscho

Vno tereno alla Pisina lauora Polo Zelencouich questo e stato partito per la mita de quirina et trauersa passa 19 de sirocho et bora passa 21, toccha per huomo passa 200

In fra questi confini de sirocho uia publica de quirina la Pesina de bora qual ospitale de Santo Marco de trauersa Ser Antonio Begnia

Vno tereno Vmozgliachu lauora Polo Zelencouich longo de quirina et trauersa passa 47 de sirocho et bora passa 24, sonno gogniaia 1 passa 258

In fra questi confini de siroccho uia publica de quirina et trauersa li Ciualelli de bora quelli de Vinoza

Vno tereno posto a Mozgliacho lauora Zuanne Zudese de quirina passa 30 de trauersa passa 10 de siroccho et bora passa 21 sonno gogniaia 1 passa 230

In fra questi confini de bora uia publica de trauersa et siroccho Ser Gregorio et Simone de Boscho de qui[irina] li ditti del Boscho

La casa et orto et poduo[rniza] de Zuane Zudese long[o de] sirocho et bora passa 63 de quiri[na ... de] trauersa passa 15

In fra questi confini de quirina [et] siroccho uia publica de trauersa Polo Zelenocouich de bora ditto Polo

Tereni compradi dele tre sorte delli Gregorio del Boscho et prima:

Vno tereno sopra la Pisina apresso la casa gogniaia numero 2

Vno tereno al Zono del Brest goginagia n(umero) 2 ½

Vno tereno del Zono apresso il Brest sopra la uia gogniai numero 2

Vno tereno a Zudomrstine in tuto gogniai numero 2

Vno tereno a Vecelacenich in dui pezzi gogniai numero 2

Vno tereno apresso la uia doue sonno tre piedi de ulive in dui pezzi gogniai numero 3

Vno teren a Mocilgiach in dui pezzi gogiani numero 4

Vno tereno Vsarfidinie Vode gogniai numero ½

Vno tereno al mio sado contiguo gogniai numero 4

La sopra scritta et retro scripta [...] Io: prete Georgio Constantini [canonico] de Zara ho cauato da una [lettera catas]tico qual erra caduco: et [non p]odersi ben legere: ho durato [...] in farlo in questa lettera che [...] intenda: et Laus Deo.

PRILOG 2. *Prijepis zemljišnih čestica u vlasništvu ulcinjskoga biskupa Lovre de Bosca na području sela Miljacke, s naznačenom veličinom pojedine čestice, položajem i međašima 1513. godine. Izvor: HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, Iohannes Philippus Raymundus, B. unica, F. I/2, fol. 118v-119r.*

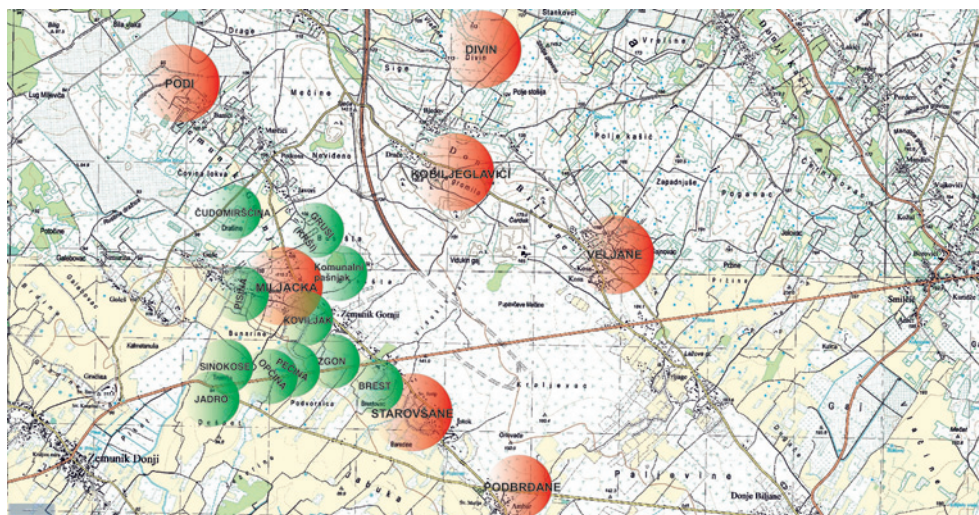
(**fol. 118v**) *In decemseptem petiis seu clapis terre aratorie cum suis pedibus oliuarum: et aliquibus uinearum prout infra declarabit de petia in petia: infra suos ueros confines posita in confinibus et in Villa Migliasche cum suo sedili et muracha de calce cum orto contiguo: Et primo unum sedile cum una muracha de calcina cum suo orto apud puteum dimidis gognalis et particharum quinquaginta octo infra has ut dixerunt confines de quirina, et trauersa uia de syrocho et boreas heredes quondam Ser Symonis Laurentii. Vna pecia terre oliuate et aratorie cum pedibus nouem oliuarum posita in Couiliach particharum nonaginta unius cui coheret de trauersa uia de borea et quirina Dominus Damianus de Begna quondam Domini Antonii de syroco Magister Matheus Barilarius. Vna petia terre aratorie in Couiliach oliuate cum pedibus uigintionem oliuarum ... unius et particharum nonaginta sex cui coheret de trauersa uia de borea Nobiles de Ciualellis de quirina et syroco heredes quondam Ser Symonis Laurentii. Vna alia petia terre aratorie cum pedibus decem et octo oliuarum pro dimidii gognalis et particharum quinquaginta sex posita in Couigliach: cui coheret de quirina uia publica de borea Nobiles de Ciualellis de trauersa dicta terrena de syroco heredes quondam Ser Symonis Laurentii. Vna petia terre in Couiliach oliuate cum pedibus octo oliuarum dimidii gognalis et particharum quinquadecem: cui coheret de trauersa dicte terre de syroco Dominus Damianus de Cypriano de borea quondam Ser Symon Laurentii de quirina partim dictus quondam Ser Symon Laurentii et parim dicta terrena. Vna pecia terre in Couigliach oliuate cum septem pedibus oliuarum unius quarti et particharum duodecim cui coheret de quirina et syroco partim quondam Ser Symon Laurentii et partim dicta terra de borea heredes quondam Domini Martini Meladosich de trauersa ipsa trena. Vna petia terre laboratiue in Couigliach cum pedibus decem oliuarum unius quarti et particharum quinquaginta quinque cui coheret de quirina hereditas quondam Ser Symonis Laurentii de borea Monasterium Sancte Marie de Jadra de trauersa dicta terrena de syroco hereditas quondam Domini Presbyteri Martini Melladosich. Vna alia pecia terre in Couigliach laboratiua cum pedibus quatuordecim dimidii gognalis et particharum quadraginta septem cui coheret de quirina partim super dictum terrenum et quondam Ser Symon Laurentii de syroco dictus quondam Ser Symon de trauersa partim dictum terrenum e partim quondam Dominus Presbyter (**fol. 119r**) Martinus Melladosich. Vna petia terre in Couigliach laboratiua cum pedibus quatuor oliuarum unius quarti particharum quinquaginta sex cui coheret de borea Monasterium Sancte Marie de trauersa dicta terrena de syroco quondam Dominus Presbyter Martinus de quirina ipsa terrena. Vna alia petia terre in Couigliach aratoria cum pedibus quatuordecim oliuarum dimidii gognalis particharum octuaginta tertis cui coheret de trauersa pastina de borea partim dicte terre et partim heredes quondam Domini Martini predicti de syroco quondam Ser Symon Laurentii de quirina idem quondam Dominus Martinus. Vna petia*

terre in Couigliach aratoria oliuata cum pedibus sex oliuarum unius quarti particharum septuaginta duarum cui coheret de trauersa et quirina heredes quondam Domini Martini de syroco dicta terra de borea predictum Monasterium Sancte Marie. Vna alia petia terre in Couigliach cum pedibus decem duarum unius quarti et particharum decem cui coheret de trauersa et quirina dicta possessionis de borea Monasterium Sancte Marie de syroco partim hereditas quondam Domini Martini partim et partim dicte terre. Vna alia petia in Cudomerschine laboratiua cum duobus pedibus oliuarum gognalis unius particharum uiginti unius cui coheret de quirina et trauersa hereditas quondam Ser Symonis Laurentii de syroco hospitale Sancti Marci de borea quondam Domini Martini Melladosich. Vna petia terre in Cudomerschine in qua sunt colina uinea Lonzarichi de Podi cum quatuordecim pedibus oliuarum cui coheret de trauersa partim hereditas quondam Ser Petri de Rubeis et partim Tetrici de syroco et quirina hereditas quondam Ser Symonis Laurentii de borea Ser Andreas et Antonius Scodonich ... quartorum gognalis et particharum uiginti trium. Vna petia terre uineate cum capitum sunt Mathei Budinich dimidii gognalis particharum quinque posita Cudomerschine cui coheret de trauersa dicti fratres Scodonich de borea nobiles de Bartholatiis de syroco hereditas quondam Ser Symonis Laurentii de quirina Tetrici. Vna alia petia terre in Cudomerschine laboratiua dicto Bouigl ubi fuerunt uinee Hlapcich cum nonem oliuarum dimidii gognalis et triginta sex particharum cui coheret de quirina et borea Nobiles de Bartholatiis de syroco heredes Ser Petri de Rubeis de trauersa partim Dominus Martinus predictis et partim quondam Ser Symon Laurentii. Vna petia terre laboratiue in Germach unius gognalis et centum octuaginta unius partiche cui coherent de borea et quirina uia publica de syroco idem emptor de trauersa hereditas quondam Ser Symonis Laurentii.

PRILOG 3. *Prijedlog smještaja sela Miljacke i pripadajućih mu lokaliteta prema knjižici dobara kanonika Martina Mladošića i istraženoga arhivskog gradiva i literature. Podloga: Topografska karta 1:25 000 (TK25), Državna geodetska uprava (Izvor: <https://ispu.mgipu.hr/#/>).*

IZVORI I LITERATURA

IZVORI:

Državni arhiv u Zadru (HR-DAZD):

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Salodio*, B. I i IV.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Calcina*, B. I.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes Philippus Raymundus*, B. unica.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Presbiter Franciscus Minutius*, B. I.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Matheus Sonzonius*, B. IV i IX.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Articutius de Rivignano (1382. – 1416.)*, B. I, II, III, IV.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Jacobus q. Ostoje*, B. unica.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Jeronimus Rauagninus*, B. II.

HR-DAZD-31, Bilježnici Zadra, *Johannes de Casulis*, B. unica.

Arhiv Zadarske nadbiskupije (AZDN):

HR-AZDN-18, Prvostolni kaptol u Zadru, kut. 32; Razni spisi, svež. 78.

LITERATURA:

ANZULović, Ivna, Razgraničenje između mletačke i turske vlasti na zadarskom prostoru 1576. godine, nakon Ciparskog rata, *Zadarska smotra*, 1-3, Zadar, 1998., 53 – 150.

BAKOVIĆ, Jadranka, Restauracije poliptiha sv. Martina Vittorea Carpaccia iz zadarske katedrale, *Portal: godišnjak Hrvatskoga restauratorskoga zavoda*, br. 8, Zagreb, 2017., 43 – 71.

BARADA, Miho, *Starohrvatska seoska zajednica*, Zagreb, 1957.

BARBARIĆ, Josip i dr. (prir.), *Camera Apostolica*, sv. 2, *Monumenta Croatica Vaticana*, Zagreb – Rim, 2001.

BARTULOVIĆ, Anita; MIJIĆ, Linda, Voda i s njome značenjski povezani leksemi u spisima srednjovjekovnoga zadarskog notara Petra Perencana, *Folia onomastica Croatica*, br. 25, Zagreb, 2016., 1 – 19.

BEZJAK, Bartol i dr., *Velika kamporska kronika – bratovštine i crkveni redovi. Prijepis djela fra Odorika Badurine*, Zagreb, 2022., 121 (dostupno online <https://apps.unizg.hr/rektorova-nagrada/javno/radovi/1441/preuzmi>, posjet ostvaren 20. studenoga 2022.).

BIANCHI, Carlo Federico, *Kršćanski Zadar*, sv. 2 (prev. Velimir Žigo), Zadar, 2011.

- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Dunja, Hrvatska hidronimija u slavenskom i tzv. staroeuropskom okružju, *Croatica*, god. 27, br. 45-46, Zagreb, 1998., 35 – 55.
- BROZOVIĆ RONČEVIĆ, Dunja, Nazivi za blatišta i njihovi toponimijski odrazi u hrvatskome jeziku, *Folia onomastica Croatica*, br. 8, Zagreb, 1999., 1 – 44.
- DOKOZA NIKPALJ, Serđo; RADAUŠ, Tatjana, Grisogono, plemićki rod u Zadru, <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=7822> (posjet ostvaren 18. studenoga 2022.).
- DUNDOVIĆ, Zdenko, Posjedi samostana Sv. Marije u Zadru u 16. stoljeću (1562. – 1564.), *Povijesni prilozi*, god. 40, br. 60, Zagreb, 2021., 179 – 211.
- DUNDOVIĆ, Zdenko, Posjedi zadarskih hospitala u 16. stoljeću, u: *Život biraj - Elige vitam*, ur. Ivan ANTUNOVIĆ – Ivan KOPREK – Pero VIDOVIĆ, Zagreb, 2020., 531 – 547.
- DUNDOVIĆ, Zdenko, *Zadarski kaptol, njegova dobra i kaptolski dostojanstvenici u posljednjih sto godina vladavine Mletačke Republike* (doktorska disertacija), Sveučilište u Zagrebu: Katolički bogoslovni fakultet, Zagreb, 2017.
- FARIČIĆ, Josip, Geografski aspekt proučavanja toponima, <https://geografija.hr/geografski-aspekt-proucavanja-toponima/> (posjet ostvaren 17. studenoga 2022.).
- FARLATI, Daniele, *Illyrici Sacri*, vol. VII, Venecija, 1817.
- GRBAVAC, Branka, Prilog proučavanju životopisa zadarskog bilježnika Teodora de Prandina iz Vicenze, *Javni bilježnik*, god. 21, br. 44, Zagreb, 2017., 47 – 56.
- Hierarchia Catholica Medii et Recentioris Aevi*, vol. III., ur. Guilelmus VAN GULIK – Conradus EUBEL, Münster, 1923.
- HILJE, Emil; TOMIĆ, Radoslav, *Umjetnička baština Zadarske nadbiskupije. Slikarstvo*, prir. Nikola JAKŠIĆ, Zadar, 2006.
- IVIĆ, Ines, Vittore Carpaccio, Martin Mladošić i sv. Jeronim: Ogledalo kasnosrednjovjekovne pobožnosti, *Ars Adriatica*, vol., br. 11, Zadar, 2021., 151 – 176.
- IVŠIĆ, Dubravka, *Predslavenski sloj u hrvatskoj toponimiji* (doktorska disertacija), Rijeka: Sveučilište u Rijeci – Filozofski fakultet Rijeka, 2013.
- JAKŠIĆ, Nikola, Srednjovjekovne Kamenjane s crkvama Sv. Jurja i Sv. Luke, *Starohrvatska prosvjeta*, vol. III, br. 17, Split, 1987., 111 – 130.
- JAKŠIĆ, Nikola, Srednjovjekovni Zemunik do turskog osvajanja u Ciparskom ratu 1570. godine, u: *Zemunik u prostoru i vremenu*, ur. Josip FARIČIĆ – Zdenko DUNDOVIĆ, Zadar, 2017., 138 – 149.
- JOVOVIĆ, Ivan, *Iz prošlosti Dukljansko-barske nadbiskupije*, Bar, 2004.

- MAJNARIĆ, Ivan, Plemićka obitelj Kučića – prilog poznavanju roda nadinskih Kačića krajem XIV. i tijekom prve polovine XV. stoljeća, *Zbornik Odsjeka za povijesne znanosti Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU*, vol. 23, Zagreb, 2005., 25 – 46.
- MAJNARIĆ, Ivan, *Plemstvo zadarskog zaleđa u XIV. i XV. stoljeću*, Zadar, 2018.
- MARASOVIĆ-ALUJEVIĆ, Marina; GRGURINOVIĆ, Ines, Etimologijsko istraživanje romanskih obalnih toponima Žirja, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*, br. 4, Split, 2011., 17 – 27.
- MARKOVIĆ, Savo, *Stanovništvo srednjovjekovnog Bara*, Perast, 2014.
- MAŽURANIĆ, Vladimir, *Prinosi za hrvatski pravno-povijesni rječnik*, Zagreb, 1908. – 1922.
- NERALIĆ, Jadranka, Judicial cases in the court of Maffeo Vallaresso, Archbishop of Zadar (1450-1494). Zadar and its Church in the first half of the 15th century, *Review of Croatian History*, vol. III, no. 1, Zagreb, 2007., 271 – 291.
- NERALIĆ, Jadranka, Pogled na zadarsku Crkvu u 15. stoljeću iz Rima, u: *Sedamnaest stoljeća zadarske Crkve*, sv. 1., ur. Livio MARIJAN, Zadar, 2009., 337 – 369.
- NERALIĆ, Jadranka, Povijesni izvori za antičku epigrafiju u Dalmaciji, *Grada i prilozima za povijest Dalmacije*, vol. 24, br. 24, Split, 2012., 295 – 332.
- NERALIĆ, Jadranka, *Put do crkvene nadarbine*, Split, 2007.
- NIKOLIĆ JAKUS, Zrinka, Obitelj dalmatinskog plemstva od 12. do 14. stoljeća, *Acta Histriae*, vol. 16, br. 1-2, Koper, 2008., 59 – 88.
- OSTOJIĆ, Ivan, *Metropolitanski kaptol u Splitu*, Zagreb, 1975.
- PERICA, Dražen, Hidrološke značajke zemuničkog kraja, u: *Zemunik u prostoru i vremenu*, ur. Josip FARIČIĆ – Zdenko DUNDOVIĆ, Zadar, 2017., 38 – 47.
- PETRICIOLI, Ivo, *Umjetnička baština Zadra*, Zagreb, 2005.
- PRAGA, Giuseppe, *Scritti sulla Dalmazia*, vol. III, ur. Egidio IVETIĆ, Rovinj, 2014.
- RAUKAR, Tomislav et al., *Zadar pod mletačkom upravom*, Zadar, 1987.
- RAUKAR, Tomislav, *Zadar u XV. stoljeću. Ekonomski razvoj i društveni odnosi*, Zagreb, 1977.
- SKRAČIĆ, Vladimir; JURIĆ, Ante, Krški leksik zadarske regije, *Geoadria*, vol. 9, br. 2, Zadar, 2004., 159 – 172.
- SMILJANIĆ, Franjo, Neka topografska zapažanja o prostornoj organizaciji sela Tršci, *Archeologia Adriatica*, vol. 3, br. 1, Zadar, 2009., 267 – 272.
- SMILJANIĆ, Franjo, Teritorij i granice Lučke županije u ranom srednjem vijeku, *Radovi. Razdio povijesnih znanosti*, sv. 35, br. 22, Zadar, 1996., 205 – 256.

- STRGAČIĆ, Ante, »*Quirina... traversa pars*« zadarskih srednjovjekovnih isprava, *Radovi. Razdio historije, arheologije i historije umjetnosti*, sv. 2, br. 1, Zadar, 1963., 95 – 131.
- SUNARA, Sagita Mirjam, Restauriranje poliptiha Vittorea Carpaccia iz zadarske katedrale nakon Drugog svjetskog rata, *Portal*, vol., br. 2., Zagreb, 2011, 135 – 146.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar, Predantički toponimi u današnjoj (i povijesnoj) Hrvatskoj, *Folia onomastica Croatica*, br. 22, Zagreb, 2013., 147 – 214.
- VALLARESSO, Maffeo, *Epistolario (1450-1471) e gli altri documenti trasmessi dal Codice Vaticano Barberiniano Latino 1809*, ur. Matteo MELCHIORRE – Matteo VENIER, Ljubljana, 2021.
- VEŽIĆ, Pavuša, *Sv. Stošija – katedrala Sv. Anastazije u Zadru*, niz: *Katedrala u Zadru/I*, Zadar, 2021.
- VIDOVIĆ, Domagoj, Toponimija sela Orahovi Do u Popovu, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, god. 37, br. 2, Zagreb, 2011., 533 – 561.
- ZANINOVIĆ-RUMORA, Marija, Stare mjere za površinu u sjevernoj Dalmaciji, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru*, br. 35, Zadar, 1993., 121 – 135.

Zdenko DUNDOVIĆ

1494 LANDHOLDING BOOKLET OF PROPERTY IN THE VILLAGE
OF MILJACKA NEAR ZEMUNIK ZADAR OWNED BY CANON
MARTIN MLADOŠIĆ

SUMMARY

Based on the 1494 booklet of Zadar canon Martin Mladošić (? – 1508) on his landholding in the village of Miljacka near Zemunik, this paper brings consideration on landholding of that relatively well-known church worker and member of the humanist-renaissance circle in Zadar during the 15th century. The booklet was recently found in the archives of the Cathedral Chapter of St. Anastasia in Zadar, which is kept in the Archives of Zadar Diocese. The analysis of the data from the landholding register determines the land property owned by the Zadar canon and humanist Martin Mladošić, which was bequeathed to the altar of St. Martin in the Zadar Cathedral, that is, to the Cathedral Chapter of St. Anastasia in Zadar. At the same time, the paper considers the geographical position of the village of Miljacka in relation to the surrounding settlements, and suggests its possible location. Finally, a copy of the booklet and a map with the proposed location of certain localities in the village of Miljacka registered in the booklet of canon Martin Mladošić are annexed to the paper.

Keywords: Miljacka, Martin Mladošić, agrarian relations, Cathedral Chapter of St. Anastasia, Zemunik, 15th century.